

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

1 (32)

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Dossiernummer
2402015

Enligt sändlista

Beslut om Balbergets naturreservat i Bjurholms kommun

(5 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen i Västerbotten beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att det område som redovisas på bifogad karta, bilaga 1, ska vara naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med Balbergets naturreservat beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet. Samtidigt upphävs föreskrifter om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i övrigt inom reservatet (7 kap. 30 § miljöbalken) i Länsstyrelsen Västerbottens förordnande (24FS 2006:155) om utökning av Balbergets naturreservat i Bjurholms kommun, diarienummer 511-453-2005.

Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård, bilaga 4.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken gäller från den dag de vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller från kungörelsedatum även om beslutet överklagas.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken att Länsstyrelsens beslut 14 november 2006 (diarienummer 511-453-2005) om bildande av naturreservatet Balberget med tillhörande skötselplan ska upphöra att gälla när detta beslut (2025-10-21) med diarienummer 8507-2011 om bildande av Balbergets naturreservat vunnit laga kraft.

Fakta om naturreservatet

Administrativa uppgifter om naturreservatet. Arealer anges enligt Nationella Marktäckedata (NMD) för hela naturreservatet. Naturreservatets utökade areal preciseras naturtypsvis i avsnittet "Förenlighet med miljömål, friluftsmål och EU-direktiv"

Namn	Balberget
Dossiernummer	2402015
NVR-id	2001668
Natura 2000, områdeskod	Balberget, SE 0810015
Kommun	Bjurholm
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	4 km väster om Bjurholms samhälle
Naturgeografisk region	29a, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken
Gräns	Se bifogad beslutskarta, bilaga 1
Markägare	Bolag, enskilda markägare, staten genom Naturvårdsverket
Fastigheter	Balsjö 1:51, 1:53, 1:54, 1:87, Degernäs 1:19 och Ljusåker 1:9
Förvaltare	Länsstyrelsen Västerbotten
Totalareal	274 hektar, varav 109 hektar utökad areal
Areal skogsmark	266 hektar

Areal produktiv skog	244 hektar
Areal våtmark	2 hektar
Areal sjöar och vattendrag	0,5 hektar
Areal substrat mark (t.ex. kalt berg, vägar)	5,5 hektar

Tabell med administrativa uppgifter om naturreservatet.

Syftet med naturreservatet

Syfte

Syftet med Balbergets naturreservat är att bevara och vårda naturmiljöer i form av boreala delvis brandpåverkade barrnaturskogar, lövblandsskogar, geologiska miljöer och andra ingående naturtyper. Naturreservatets helhetsvärde i form av ett sammanhängande naturlandskap med dess i huvudsak orörda karaktär, naturliga ekosystem samt geologiska och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att skydda och återställa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Det ska också vara möjligt att restaurera och återställa dikespåverkad skog och våtmark samt värdefulla livsmiljöer knutna till brandpräglade och lövrika barrnaturskogar.

De arter och naturtyper som angivits för Natura 2000-området Balberget ska skyddas och återställas så att gynnsam bevarandestatus kan bibehållas eller uppnås.

Ett syfte är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Besökare ska kunna se och uppleva reservatets typiska naturmiljöer samt ta del av områdets geologi.

Hur syftet ska uppnås

Syftet ska uppnås genom att området i delar utvecklas fritt genom intern dynamik där naturliga processer så som stormfällning, frostvittring, ras och skred samt svampars och insekters nedbrytning av ved med mera tillåts fortgå ostört. För de delar av naturreservatet som är präglade av störningar som brand, historisk markanvändning i form av

hävd eller är påverkade av skogsbruk, dikning, främmade eller andra skadliga arter ska syftet även kunna nås genom att:

- naturvårdsbränna alternativt genomföra brandefterliknande åtgärder i de delar av skogsmarken som är präglade av brand,
- bibehålla naturtyper samt utöka livsmiljöer och öka mängden lämpligt substrat för skyddsvärda arter,
- skapa en mer varierad beståndsstruktur och främja lövandelen i områdets ungskogar och medelålders skogar,
- återställa struktur och hydrologi i sjöar, vattendrag, våtmarker och skog,
- begränsa eller ta bort för området främmande arter eller andra skadliga arter.

Åtgärder ska också kunna genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv. För förståelsen för landskapets utseende och funktion kan några intressanta naturmiljöer och kulturhistoriska element synliggöras. Åtgärder får vid behov vidtas för att förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv.

Skälen för beslutet

Balbergets naturreservat har höga bevarandevärden kopplat till geovetenskap, landskapsbild, naturskogar och friluftsliv. Balbergets siluett syns vida omkring och från toppen av branten är utsikten milsvidd. Skogarna utgörs huvudsakligen av gamla gran- och tallskogar.

Balberget är ett stort, sammanhängande och mångformigt område med en hög grad av naturlighet. Berget med dess terrängformer är en karaktäristisk del av landskapsbilden. Särskilt utmärkande är de höga stupen och rasbranterna. Balberget är ett representativt exempel på en så kallad överskjutningsskålla med basiska bergarter.

Balberget är ett s.k. sydväxtberg med värdefulla livsmiljöer för många växter, insekter och andra organismgrupper. I naturreservatets barrskogar med lång kontinuitet finns rikligt med naturskogsstrukturer så som gamla, grova träd och död ved i olika nedbrytningsstadier. Trädskiktet är flerskiktat och det är överlag gott om lövträd. Delar är brandpåverkade med förekomst av bränd ved. I reservatet förekommer ett

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

stort antal naturskogslevande indikatorarter och rödlistade arter, som exempelvis liten aspgelélav, violettgrå tagellav och rynkskinn. Våtmarks och vattenmiljöerna har en hög grad av naturlighet. Skogarna har generellt en låg påverkansgrad med det finns i området spår av plockhuggning och i reservatets ytterkanter mindre arealer med ungskogar. Att skydda dessa kvarvarande fragment av det ursprungliga naturlandskapet är avgörande för att bevara den biologiska mångfalden.

De östra delarna av naturreservatet ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000. För Natura 2000-området utpekade naturtyper är För Natura 2000-området utpekade naturtyper är silikattrasbranter, taiga, näringsrik granskog, rikkärr samt öppna mossar och kärr. Utpekade arter för området är lappranunkel och nordisk klipptuss.

Naturreservatet erbjuder höga upplevelsevärden och ligger relativt nära Bjurholms samhälle. Det finns en stor variation av besöksmål och möjligheter till friluftaktiviteter. För att området ska vara en tillgång för friluftslivet möjliggörs genom naturreservatsbeslutet skötselåtgärder som kan underlätta för allmänhetens friluftsliv.

De höga naturvärden som dokumenterats i området kräver ett omfattande och långsiktigt skydd. Genom naturreservatsbeslutet undanröjs hot från exploatering och andra åtgärder. Förutsättningarna för att bevara, och genom skötselåtgärder utveckla, naturreservatets naturmiljöer med därtill hörande strukturer, processer och arter förbättras. Genom beslutet bevaras också möjligheterna att uppleva ett förhållandevis opåverkat naturlandskap med flera intressanta besöksmål.

Skäl för att upphäva gällande beslut

I beslutet från 14 november 2006 (diarienummer 511-453-2005) hänvisar B-föreskrifterna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken till skötselplan för genomförande av skötselåtgärder. Det finns därför goda skäl att ersätta beslutet från 2006 med ett nytt beslut som tydliggör vilken naturvårdandeskötsel och åtgärder för att främja friluftslivet som avses.

I naturreservatet med detta beslut (2025-10-21, diarienummer 8507-2011) utökade arealer, men även i dess sen tidigare beslutade arealer, finns naturmiljöer och arter som är beroende av skötselåtgärder för att naturvärdena ska kunna bevaras och utvecklas. Beslutet och skötselplanen från 2006 möjliggör några skötselåtgärder men för att bevara

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

och utveckla områdets utpekade natur- och friluftsvärden kan fler åtgärder behöva genomföras. Vidare bedöms föreskrifterna behöva förstärkas för vissa verksamheter för att uppnå syftet.

Genom att ersätta beslutet från 2006 med föreliggande beslut (2025-10-21) får området ett mer ändamålsenligt skydd. Det blir möjligt att förvalta området så att naturreservatets syfte uppfylls. Beslutet ökar också möjligheterna att nå bevarandemålen för Natura 2000-området.

Reservatsföreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet gäller följande föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning som till exempel mast eller vindkraftverk,
2. bygga om eller ändra befintlig byggnads eller anläggnings konstruktion, funktion eller användningssätt,
3. uppföra stängsel, staket eller hägnad,
4. anlägga väg, parkeringsplats, led, spång, bro eller brygga,
5. anlägga ledning eller rör,
6. bedriva täkt, gräva, plöja, spränga, borra, schakta, dika, dämna, rensa, utfylla, muddra, reglera eller bedriva annan verksamhet som skadar eller förändrar mark och block eller förändrar bottentopografi, vattenflöden eller dräneringsförhållanden,
7. tippa, dumpa eller anordna upplag,
8. avverka, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
9. plantera in eller sätta ut för området främmande växter, djur eller andra organismer,

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

10. släppa ut eller sprida gifter, vådliga ämnen, kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, växtnäringsämnen, jordförbättringsmedel eller kalk,
11. framföra motordrivnet fordon i terräng, med undantag för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark eller på is.

Det är utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

12. sätta upp skylt, plakat, affisch, inskrift eller därmed jämförbar anordning för reklam, information eller liknande ändamål, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet, där inget annat anges avses hela naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets riktlinjer,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
3. skötselåtgärder för att underlätta för friluftslivet samt för att åtgärda och förebygga slitage och påverkan på mark, växt och djurliv genom anläggande och underhåll av parkeringsplatser, leder, rastplatser, eldstäder och vindskydd med tillhörande sanitära anordningar,
4. skötselåtgärder för bevarande och synliggörande av för friluftslivet intressanta besöksmål, inklusive forn- och kulturlämningar, genom plantryckning, röjning och fällning av buskar och träd samt ett begränsat avlägsnande av markvegetation,
5. normalt underhåll av väg,
6. naturvårdsbränning och därtill hörande selektiva huggningar och anläggande av brandgator eller bränningsefterliknande åtgärder,

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

7. naturvårdshöjande skötselåtgärder för att bevara, vårda och återskapa lövrika skogar, öppna substratmarker och vägkanter samt livsmiljöer för skyddsvärda arter genom röjning, gallring eller kapning av enskilda träd, att skapa eller tillföra död ved eller andra växtdelar, slätter, markstörning samt stängsling,
8. fysisk och hydrologisk återställning av våtmarker och skog genom att lägga igen diken, anlägga dämmen samt ta bort träd och buskar,
9. borttagande av för området främmande arter, exempelvis contortatall och lupiner,
10. skötselåtgärder för att begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre genom fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda träd ska i första hand lämnas i naturreservatet, men fällda färskt angripna träd kan i undantagsfall transporteras ut om områdets prioriterade bevarandevärden påtagligt hotas,
11. undersökning och dokumentation av områdets geologi, djur, växter och andra organismer samt mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas, samt om ordningen i övrigt, inom naturreservatet

Det är förbjudet att:

1. parkera annat än på angivna platser,
2. vid reservatets berghällar, blocksamlingar och stora block elda annat än på angivna platser,
3. klättra i bergsbranter,
4. tälta samt ställa upp husvagn, husbil, släpvagn eller andra fordon längre än två dygn,
5. framföra motordrivet fordon i terräng med undantag för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark eller på is,

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

6. störa djurlivet, till exempel genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt,
7. fälla, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, såväl stående som liggande,
8. göra åverkan på berg eller mark, till exempel genom att måla, borra, rista, hacka, gräva eller omlagra,
9. insamla eller gräva upp växter, inklusive mossor, lavar, alger och svampar. Undantag gäller för att plocka bär, matsvamp och icke fridlysta blommor,
10. insamla ryggradslösa djur.

Det är utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

11. sätta upp skylt, plakat, affisch, inskrift, snitsling, orienteringskontroll eller därmed jämförbar anordning för reklam, information eller annat liknande ändamål,
 12. använda naturreservatet för organiserade tävlingar, lägerverksamhet eller liknande.
-

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som anges i B-föreskrifterna med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut. Undantag gäller också för de nödvändiga transporter som krävs för åtgärderna och för transporter i annat tjänstesyfte,
- b) den som har Länsstyrelsens tillstånd att inventera, genomföra vetenskapliga undersökningar, bedriva miljöövervakning samt genomföra kultur-, biotop-, art- eller fiskevårdande åtgärder. Färd med terrängfordon på barmark ska undvikas och får endast ske när tjänst eller åtgärd inte kan utföras på annat lämpligt sätt (24FS 2022:4). Länsstyrelsen kan ge tillstånd från föreskrifterna ovan för att genomföra även andra kultur- eller biotopvårdande åtgärder,

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

- c) normalt underhåll av väg och vägområden. Träd som fallit eller hotar att falla över väg får fällas men ska lämnas i naturreservatet,
- d) drift, underhåll, reparation av mast samt markkabel, luftledning och ledningsgata inom ramen för befintlig koncession, ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt (bilaga 2), inklusive nödvändiga röjningar och borttagande av riskträd intill masten och i befintlig ledningsgata och sidoområde, underhåll av befintlig väg till masten samt de nödvändiga transporter som krävs för åtgärderna,
- e) uppföra nytt jaktorn som ersättning för befintligt på samma plats. För nya jaktorn på annan plats krävs tillstånd från Länsstyrelsen,
- f) kvistning och röjning för upprätthållande av befintliga sikt- och skjutgator vid jaktpass. Stående och liggande döda träd, exempelvis torrakor, får inte upparbetas. Länsstyrelsens tillstånd krävs för nya sikt- och skjutgator,
- g) uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin med stöd av 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594). Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetations-skador,
- h) kvistning och kapning av buskar och liggande träd för underhåll av befintliga leder, stigar och skoterled med tillhörande anläggningar. Buskar och enstaka träd som riskerar att skada vindskydd, rastplatser och liknade anläggningar får kapas. Stigar och anläggningar ska skyltas och markeras i samråd med Länsstyrelsen. Färd med terrängfordon kan i enlighet med reservatsföreskrifterna och/eller gällande terrängkörningslagstiftning kräva Länsstyrelsens tillstånd,
- i) uppförande av grillplats, bänk, vindskydd, trapp, spång eller liknande anläggning som ersättning för befintlig anläggning. Den nya anläggningen ska ha motsvarande funktion, användnings-sätt, storlek och läge som den borttagna anläggningen. Åtgärden ska ske i samråd med Länsstyrelsen. Färd med terrängfordon kan i enlighet med reservatsföreskrifterna och/eller gällande terrängkörningslagstiftning kräva Länsstyrelsens tillstånd. För

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

anläggningar som inte ersätter en motsvarande eller byggs på annan plats krävs Länsstyrelsens tillstånd,

- j) åtgärder som syftar till att bibehålla öppna natur- och kulturmiljöer genom röjning av buskar och sly. För andra kultur- eller biotopvårdande åtgärder krävs Länsstyrelsens tillstånd från föreskrifterna,
- k) insamling av enstaka exemplar av arter för exempelvis artbestämning och dokumentation. För att genomföra vetenskapliga undersökningar eller bedriva miljöövervakning som innebär någon form av markering, fällfångst eller andra åtgärder som kan innebära påverkan på naturmiljön krävs Länsstyrelsens tillstånd,
- l) renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) samt framförande av motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning.

För samtliga undantag från föreskrifter gäller att risken för skada på mark, vegetation, bottnar och vatten samt påverkan på fågel- och djurliv ska minimeras.

Ärendets beredning

De höga botaniska värdena på Balberget har varit kända under mycket lång tid^{1,2,3,4}. Länsstyrelsen beslutade 1971-05-26 om naturreservat för ett 28 hektar stort område på Balklinten (diarienummer R11-8-70). Syftet var att skydda ett botaniskt intressant sydväxtberg med bland annat den inom landet nordligaste kända förekomsten av hassel.

¹ Andersson, Gunnar och Selim, Birger. 1912. *Den norrländska florans geografiska fördelning och invandringshistoria med särskild hänsyn till sydsaskandinaviska arter*. Norrländskt handbibliotek V. Uppsala.

² Wahlberg, Lennart. 1924-1925. *Hembygdens flora*. I Västerbotten. Västerbottens läns hembygdsförenings årsbok 1924-1925. Aktiebolaget Nyheternas tryckeri, Umeå. Sid. 242-247.

³ Grapengiesser, S. 1953. *Översikt över den högre floran i Medelpad och Ångermanland*. I Elofsson, Olof och Curry-Lindahl, Kai. *Natur i Ångermanland och Medelpad*. Bokförlaget Svensk natur, Stockholm. Sid. 72-90.

⁴ Olofsson, Elfred. 1962. *Strövtåg i naturen. Under Ångermanbalens sydbrant*. I Hembygdsboken, Nordmalings och Bjurholms socknar. Umeå. Sid. 719-726.

Därefter har fler inventeringar av området gjorts^{5,6,7,8}. Skogsstyrelsen avgränsade 1994 på nordvästra Balklinten cirka 11 hektar av barrskogen som nyckelbiotop (N 6654-1994). Sedan 1995 ingår 165 hektar vid Balklinten i Natura 2000, EU:s nätverk av skyddade områden (SE0810015).

Länsstyrelsen påbörjade 1998 arbetet med en utökning av naturreservatet. I LEKO-projektet på Balberget⁹ tydliggjordes bland annat vilka delar som hade särskilt höga naturvärden. Staten förvärvade 2002 genom köp resterande mark som omfattades av Natura 2000-området. Länsstyrelsen fattade 14 november 2006 beslut om naturreservat för motsvarande område som Natura 2000-området (diarienummer 511-453-2005).

Länsstyrelsen genomförde 2006 och 2007 ytterligare inventeringar av området kring Balberget och konstaterade att det fanns områden med mycket höga naturvärden som var skyddsvärda. Länsstyrelsen informerade 2007 berörda markägare om naturinventeringarna och en dialog om formellt skydd inleddes. För ett delområde på Balberget inkom 2014 till Skogsstyrelsen en intresseanmälan om skydd av skogen inom Kometprogrammet. År 2016 avverkningsanmälades ett område på Balberget. Skogsstyrelsen avgränsade 2018 på Balbergets nordsida en sumpskog på 0,6 hektar som nyckelbiotop (N 740-2018). Länsstyrelsen har under processen att bilda naturreservatet besökt området ett flertal gånger för uppföljande markägarmöten, natur- och friluftslivs-inventeringar samt möten med lokala föreningar, kommun med flera. Efter förhandlingar mellan markägarna och staten har överenskommelser om intrångsersättning träffats.

Området med höga naturvärden är större än vad som ingår i detta beslut. Länsstyrelsen har därför haft en fortsatt dialog om

⁵ Giese, Bo. 1983. *Balberget – inventering av kärlväxtfloran samt förslag till naturstig*. Umeå universitet. Examensarbete. Biologisk grundutbildning 1983:1.

⁶ Sporrang, Henrik. 1992. *Naturinventering Bjurholms kommun*. Miljökontoret, Bjurholms kommun.

⁷ Sporrang, Henrik. 1998. *Balberget. Inventering av skogliga naturvärden samt förslag till utökat naturreservat*. Miljökontoret, Bjurholms kommun.

⁸ Blomqvist, Anders och Renberg, Linda. 1999. *Naturinventering och restaureringsplan för Ångermanbälen, Västerbottens län*. Umeå universitet. Institutionen för Biologi, Miljö- och Geovetenskap. Examensarbete.

⁹ Skogsstyrelsen. 2004. *Landskapsekologiska kärnområden – LEKO. Redovisning av projekt 1999-2003*. Meddelande 2:2004.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

områdesskydd med övriga berörda markägare. Naturreservatet kan komma att utökas i framtiden och då få en utformning som tydligare inkluderar de kända natur- och friluftsvärdena i området.

Balåbygdens intresseförening har 2025 en geologistig med vindskydd och eldplatser i västra delen av naturreservatet. De uppfördes i början av 2000-talet med delfinansiering från EG:s strukturfonder, Mål 1, ett SIKU-projekt (Små InlandsKommuner i Utveckling). Bjurholms kommun har 2025 en skoterled som passerar genom nordöstra delen av naturreservatet. Ångermanbalen som ett välkänt sydvästberg skapar också intresse hos andra aktörer och lärosäten att göra olika undersökningar och inventeringar av områdets flora och fauna, på senare tid av bland annat fibblor, insekter, mossor och lavar¹⁰ samt geologi¹¹ och brandhistorik¹².

Naturreservatet ligger inom Vapstens och Vilhelmina södra samebyars vinterbetesmarker¹³. Samebyarna, Sametinget med flera har i mars 2024 beretts möjlighet till konsultationsmöte¹⁴ (diarienummer 2440-2024).

Reservatsförslaget har sänts på remiss till berörda sakägare, samebyar, myndigheter m.fl. för yttrande och samråd. En sammanställning av inkomna yttranden med Länsstyrelsens kommentar finns i bilaga 3.

Beskrivning av reservatet

Balbergets naturreservat ligger cirka 4 km väster om Bjurholms samhälle. Naturreservatet omfattar den östra delen av bergmassivet Ångermanbalen, som är en utlöpare av Stöttingfjället. Berget är ett markant inslag i landskapsbilden som syns från Bjurholms samhälle. Balberget är ett av besöksmålen intill turistvägen Konstvägen sju älvar, som börjar vid havet i Holmsund och slutar i Borgafjäll (riksväg 92). Berget är känt för den milsvidda utsikten och för att ha landets nordligaste förekomst av vildväxande hassel.

¹⁰ Artdatabanken. Artportalen.

¹¹ Ivarsson, Hans. 1981. *Undersökning av subglacial moräntransport från en gabbrointrusion i S-E Västerbotten*. Geografiska institutionen. Umeå universitet.

¹² Niklasson, Mats och Granström, Anders. 2000. *Numbers and sizes of fires: long-term spatially explicit fire history in a Swedish boreal landscape*. Ecology, 81 (6) the Ecological Society of America. Sid. 1484-1499.

¹³ ¹³ Sametinget. IRENMARK. Rennäringens markanvändningsdata. www.sametinget.se.

¹⁴ Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket.

Balberget är ett av Västerbottens främsta sydväxtberg med flera för regionen ovanliga kärlväxter. Kännetecknande är kombinationen av nordliga arter som fjällnejlika och tajgafibbla tillsammans med arter med en mer sydiskandinavisk utbredning, bland annat getrams, bergglim och nattviol.

Skogarna består av gammal flerskiktad barrskog med gott om naturskogsstrukturer som gamla träd, stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier och hänglavar. Sluttningarnas grovstammiga gran- och björkskog har bitvis ett rikligt inslag av lövträd, främst björk men också gamla grova aspar och sälgar. På de högre delarnas hållmarker växer tallskog. Det finns gott om gamla silvriga torraktor. Det förekommer också gamla tallar och stubbar med brandljud. Flera arter knutna till naturskog är noterade bland annat långskägg. Det finns också några små myrar, en liten sjö och i sydost en helt lövdominerad ungskog.

Naturreseptatet har flera parkeringar varifrån det går några vandringsleder. Lederna passerar flera intressanta besöksmål som berättar om området natur och geologi. På toppen av Balberget finns ett par vindskydd med vidsträckt utsikt över det omgivande landskapet. Bilvägarna till naturreseptatets parkeringar är bitvis branta och kan beroende på årstid och väder vara svårframkomliga. Kollektivtrafik finns till byn Balsjö.

Länsstyrelsens motivering och bedömning

Motiv till skyddets utformning

Motiv till skyddet är att bevara Balbergets helhetsvärden med dess geologiska mångfald, naturmiljöer och upplevelsevärden. Det är ett variationsrikt naturområde som hyser arter knutna till sydväxtberg, naturskogar och våtmarker. Området har egenskaper och strukturer som utvecklats genom att naturliga processer fått verka relativt ostört under lång tid. Området har också mycket höga värden för friluftslivet. För att områdets värden ska bestå behöver området därför långsiktigt skyddas från skogsbruk och annan exploatering, verksamhet eller påverkan som innebär att områdets naturvärden skulle skadas, som försvårar för allmänhetens tillträde till området eller som kan påverka områdets relativt opåverkade karaktär på ett sådant sätt som strider mot syftet med reservatet.

Naturreservatet är i stora delar präglat av brand. Området är också påverkat av äldre tiders skogsbruk, fältspat- och kvartsbrytning samt vågar och dikningar. För att vidmakthålla viktiga ekologiska strukturer kan därför skötselåtgärder genomföras som gynnar naturreservatets bevarandevärden på kort och lång sikt. För att området även ska vara en tillgång för friluftslivet möjliggörs också med naturreservatsbeslutet skötselåtgärder för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och för att förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv.

Balberget är i delar skyddat som Natura 2000-område. Genom bevarande och skötsel av naturreservatets naturmiljöer får områdets utpekade och prioriterade naturtyper ett kompletterande skydd och risken för negativ påverkan minskar.

Det krävs ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevara och utveckla naturreservatets värdefulla natur- och friluftsmiljöer. Naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för områden som har ett sådant skötselbehov att en skötselplan krävs och där det krävs starka restriktioner under lång tid för att värdena ska bibehållas och utvecklas.

Länsstyrelsen har därför bedömt att området, i enlighet med miljöbalkens mål om skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer och bevarande av biologisk mångfald (1 kap. 1 § miljöbalken), bör förklaras som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Motiv till att upphäva gällande beslut

De främsta motiven till att upphäva naturreservatsbeslutet från 2006 (diarienummer 511-453-200%) och i stället ersätta det med detta beslut (2025-10-21) är att reservatet ska utvidgas geografiskt till en större areal samt att tydliggöra vilka skötselåtgärder som kan genomföras i naturreservatet. Ytterligare motiv är att genomföra lättnader från vissa föreskrifter som bedöms gå längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås. Utöver det innebär det nya beslutet också ett delvis förstärkt skydd genom tillägg i föreskrifterna.

Skötselåtgärder för att bevara och utveckla naturreservatets naturvärden och friluftsvärden samt områdets nyttjande för jakt och vinterbetesland av rennäringen finns inte preciserat i beslutet från 2006. I beslutet från 2006 hänvisar föreskrifterna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken (B-föreskrifterna) till skötselplanen. I den del av naturreservatet som

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

omfattas av 2006 års beslut medger detta beslut (2025-10-21) motsvarande skötselåtgärder som i skötselplanen från 2006, bland annat kan påbörjad lövgynnande skötsel fortsätta. För att uppnå syftet med naturreservatet ges det i beslutet också möjlighet att genomföra naturvårdsbränning och/eller bränningsefterliknande åtgärder, återställa hydrologiskt påverkade våtmarker och skogar, åtgärda för området främmande arter samt bibehålla och återskapa miljöer för vilda pollinatörer. De större möjligheterna till naturvårdande skötsel i detta beslut ger också förutsättningar att uppnå bevarandemålen för Natura 2000-området Balberget.

En större mångfald av upplevelsefrämjande åtgärder kan också genomföras för att stärka och bevara områdets höga värden för rekreation och friluftsliv. Anordningar för friluftslivet utgår från de befintliga som finns i området. Det ges också möjlighet att förebygga och åtgärda slitage och annan påverkan på mark, växt och djurliv. Liksom i beslutet från 2006 ger B-föreskrifterna möjlighet till dokumentation och undersökning av områdets växt- och djurarter samt mark- och vattenförhållanden.

Av ovan nämnda skäl har Länsstyrelsen i föreliggande beslut (2025-10-21) om Balbergets naturreservat kompletterat B-föreskrifterna om förpliktelse att tåla intrång, enligt 7 kap. 6 § miljöbalken, för att möjliggöra naturvårdande skötsel, för att bekämpa för området främmande arter samt genomföra upplevelsehöjande friluftslivsåtgärder.

Detta beslut innebär också lättnader från vissa föreskrifter som inte bedöms behövas för att uppnå syftet med reservatet. Jakt får bedrivas i naturreservatet enligt skötselplanen i 2006 års beslut. Med hänsyn till säkerheten ges därför möjlighet att underhålla jakttorn och siktgator samt att tillfälligt sätta upp information om pågående jakt.

För att inte hindra den renskötselrätt som tillkommer den samiska befolkningen enligt lag ger beslutet möjlighet till renskötsel genom ett undantag från föreskrifterna. För uppförande av anläggningar krävs samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och 7c § förordning (1998:904) om anmälan för samråd.

För att inte hindra viktig infrastruktur av samhällsviktigt intresse ger beslutet möjlighet till åtgärder för underhåll av befintliga vägar samt mast med tillhörande luftledning och markkabel.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Utöver detta har vissa begränsningar för allmänhetens friluftsliv tagits bort som inte kan motiveras utifrån syftet med reservatet. Möjligheten att medföra okopplad hund är företeelser som till delar är reglerade i andra bestämmelser och de motverkar i övrigt inte syftet med reservatet.

För att långsiktigt bevara samt förebygga skador och slitage på naturreservatets natur- och upplevelsevärden har beslutet också fått förstärkt skydd av C-föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. Området är ett populärt besöksmål därför har förutsättningarna för eldning och tältning tydliggjorts i enlighet med Naturvårdsverkets vägledning om allemansrätten. Bilar hänvisas till områdets parkeringar. I naturreservatet finns också skyddsvärda och hotade arter som är känsliga för slitage och andra störningar. Föreskrifterna har därför i beslutet kompletterats med möjligheten att förebygga slitage och begränsat möjligheterna till klippklättring.

Under arbetet med utökat skydd av området har den del som tillkommer jämfört med 2006 års beslut bytt namn från Balsjöskogen till Balberget. De avtal som tecknats av Naturvårdsverket avseende intrång med hänvisning till Balsjöskogens naturreservat gäller på motsvarande sätt för naturreservatet Balberget.

Utöver detta har formuleringar i syfte, skäl och vissa föreskrifter samt de beskrivande texterna i beslutet justerats och preciserats, dock utan att väsentligt ändra innebörden i dessa.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att synnerliga skäl föreligger och att det finns stöd för att upphäva naturreservatsbeslutet (2006-11-14, diarienummer 511-453-2005) med tillhörande skötselplan som fattades enligt 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808). Det upphävda beslutet om Balbergets naturreservat från 2006 ersätts med föreliggande beslut (2025-10-21) som geografiskt utökar området och tydliggör föreskrifterna. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att beslutet inte innebär något väsentligt förändrat intrång i områdets naturvärden och finner därav att det inte finns skäl att ställa krav på kompensation.

Överensstämmelse med planer och strategier för skydd och förvaltning

Det utökade skyddet av Balberget har hög prioritet inom Länsstyrelsens uppdrag att skydda värdefull natur. Bevarandet av naturreservatet Balberget ligger i linje med nationella och regionala strategier och planer för skydd och skötsel av värdefull natur:

- Naturreservatet består av ett större sammanhängande område med boreal barrskog med en stor mängd nyckelelement och naturvårdsarter och förhållandevis liten påverkan av modernt skogsbruk. I naturreservatet finns bland annat naturliga successioner efter brand, lövrika miljöer och näringsrik granskog. De höga naturvärdena på beståndsnivå gör området högt prioriterat för skydd¹⁵.
- Området ligger inom en värdetrakt för barrskog (Öreälven-Ångermanbalen)¹⁶ och därmed är förutsättningarna goda att långsiktigt bevara och utveckla områdets utpekade värden och för att bevara, stärka och utveckla en grön infrastruktur på landskapsnivå¹⁷. En grön infrastruktur är ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer, strukturer och naturområden för bevarande av biologisk mångfald i hela landskapet.
- Det mycket rika lövinslaget är särskilt värdefullt eftersom reservatet ligger i en trakt särskilt prioriterad för lövnaturvärden¹⁸. Skyddet möjliggör en sådan förvaltning.
- Högproduktiv granskog som finns inom reservatet är en prioriterad skogstyp för skydd. Prioriterade skogstyper är de skogstyper som Sverige har ett internationellt ansvar att bevara samt

¹⁵ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2024. *Nationell strategi för formellt skydd av skog*. Rapport 7168.

¹⁶ Länsstyrelsen i Västerbottens län och Skogsvårdsstyrelsen Västerbotten. 2005. *Strategi för formellt skydd av skog i Västerbottens län. Inkl. Tillägg 2019-12-19 (diarienummer 511-2259-2018)*.

¹⁷ Länsstyrelsen Västerbotten. 2019. *Handlingsplan för grön infrastruktur i Västerbottens län*.

¹⁸ Länsstyrelsen Västerbotten. 2014. *Strategi för bevarande och restaurering av lövnaturvärden i skyddade områden, Västerbottens län*. Meddelande 6:2014.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

de skogstyper som bedöms vara underrepresenterade i formellt skyddade områden¹⁹.

- I naturreservatet har arten liten aspgelélav (*Collema curtisporum*) påträffats, vilken omfattas av Åtgärdsprogrammet för hotade arter på asp i Norrland²⁰.

Förenlighet med miljömål, friluftsmål och EU-direktiv

Formellt skydd av värdefull natur, varav naturreservat utgör en stor del, är ett av de viktigaste verktygen för att nå målen om biologisk mångfald.

Beslutet omfattar 266 hektar skog, varav 104 hektar i den med detta beslut utökade del. 244 hektar är produktiv skogsmark (varav 100 hektar är i utökningen). Därutöver ingår 2 hektar våtmarker (varav 1,5 hektar i utökningen), 0,5 hektar sjö och vattendrag (i princip allt i utökningen) samt 5,6 övrig öppen mark, t.ex. vägar och icke skog- eller myrklädda hållmarker (varav 3 hektar i utökningen). Skyddet av dessa naturmiljöer med sina typiska arter, strukturer och processer stärker möjligheterna att nå miljömålen Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt växt- och djurliv.

Reservatet bidrar även till uppfyllandet av flera av Sveriges nationella friluftsmål, däribland målen om Tillgång till natur för friluftsliv och Skyddade områden som resurs för friluftslivet, genom att naturmiljöernas upplevelsevärden bevaras och tillgängliggörs. Vidare stärks friluftsmålet Starkt engagemang och samverkan genom att flera aktörer samverkar inom sina ansvarsområden vid skötseln av områdets natur- och kulturhistoriska värden och anordningar för friluftslivet. Det relativt tätortsnära läget gör också att reservatet stärker det nationella folkhälsomålet Ökad fysisk aktivitet.

Bevarandet av det kulturhistoriska landskapet bidrar till att uppnå de nationella kulturmiljömålen Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas samt Människors

¹⁹ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2024. *Nationell strategi för formellt skydd av skog*. Rapport 7168.

²⁰ Naturvårdsverket. 2010. *Åtgärdsprogram för hotade arter på asp i Norrland 2010-2014*. Rapport 6393.

delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.

Naturresevatets vattendrag är biflöden till Öreälven, som sedan 2005 ingår i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000 enligt Art- och habitatdirektivet²¹.

Effekter på ekosystemtjänster

Länsstyrelsen har gjort en bedömning av vilka effekter naturreservatsbildningen har på olika ekosystemtjänster från naturreservatet. I bedömningen ingår de ekosystemtjänster som påverkas i måttlig till hög grad, både positivt och negativt.

Beslutet har störst positiv effekt på de stödjande ekosystemtjänsterna som är kopplade till artbevarande och biologisk mångfald samt kulturella ekosystemtjänster som bevarande och utvecklande av attraktiva friluftslivsmiljöer, men även många andra ekosystemtjänster påverkas positivt. Länsstyrelsen bedömer att bland annat följande ekosystemtjänster påverkas positivt av beslutet:

- **Försörjande ekosystemtjänster** som produktion av livsmedel från vilda djur och växter.
- **Reglerande ekosystemtjänster** som flödesreglering, biologisk kontroll av skadegörare och global klimatreglering (kolbindning) utförd av växter.
- **Kulturella ekosystemtjänster** som tillhandahållande av attraktiva miljöer för friluftsliv, tillhandahållande av områden för forskning samt bevarande av naturen för framtida generationer.
- **Stödjande ekosystemtjänster** som ekologiska samspel, bevarande av biologisk mångfald inklusive genpool, habitat och hotade arter, samt tillhandahållande av livsmiljöer för arter, till exempel barnkammare och boplatser för djur och fåglar.

Beslutet har störst negativ effekt på försörjande ekosystemtjänster kopplade till skogsbruk som produktion av träråvaror, bioenergi och biobaserade kemikalieråvaror. En nationell politisk avvägning har gjorts

²¹ EU:s Art- och habitatdirektiv; Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

mellan produktion av virkesråvara och bevarande av skogar med höga naturvärden vid formuleringen av tidigare etappmål för miljömålet Levande skogar.

Förenlighet med riksintressen (3 och 4 kap. miljöbalken) och kommunala planer

Naturreservatet ligger inom ett område som är av riksintresse för naturvården²² Balberget (NRO 24 066) enligt 3 kap. 6 § miljöbalken samt Öreälvens avrinningsområde som är skyddat mot utbyggnad av vattenkraft och vattenreglering enligt 4 kap. 6 § miljöbalken. Strax söder om naturreservatet finns en renflyttningsled som är av riksintresse för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken²³.

Länsstyrelsen bedömer att ovan nämnda riksintressen är förenliga med ett skydd av området som naturreservat. Områdets höga natur- och upplevelsevärden bevaras långsiktigt liksom renbetesmarker. Inför skötselinsatser som kan påverka renskötseln genomför Länsstyrelsen samråd med berörd sameby. Det ges samtidigt goda möjligheter att informera besökare, bibehålla och utveckla en god infrastruktur för det rörliga friluftslivet och genomföra skadeförebyggande åtgärder, som att åtgärda och förebygga skador på mark och vegetation eller störningar på fågel- och djurliv samt säkerställa goda sanitära förhållanden vid populära besöksmål.

I Bjurholm kommuns översiktsplan beskrivs Balbergets riksintresse för naturvård och naturreservat liksom övriga riksintressen²⁴.

Naturreservatet berörs inte av några gällande eller förfallna undersökningstillstånd eller utpekade riksintressen för mineralutvinning (3 kap. 7 § miljöbalken), energiproduktion (3 kap. 8 § miljöbalken) eller kända intressen för totalförsvaret (3 kap. 9 § miljöbalken).

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen därför att föreliggande beslut (2025-10-21) om bildande av naturreservatet Balberget är förenligt med

²² Länsstyrelsen i Västerbottens län. *Riksintressen för naturvård Västerbottens län*. Meddelande 4:2001.

²³ Sametinget. I Renmark. Rennäringens markanvändningsdata. www.sametinget.se

²⁴ Bjurholms kommun. 2012. *Översiktsplan 2012 Bjurholms kommun*. Antagen av kommunfullmäktige 2012-12-03.

en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med för området gällande kommunala planer.

Intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken

Vid skydd av områden ska det enligt 7 kap. 25 § miljöbalken göras en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Inskränkningar som motiveras med hänsyn till naturvårdsintressen eller intressen för friluftslivet betraktas som angelägna allmänna intressen.

Länsstyrelsen bedömer att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som har gjorts är nödvändiga för att bevara de höga naturvärdena i området. I avsnittet Motiv till skyddets utformning ges en fördjupad motivering till detta.

Sammantaget finner Länsstyrelsen att de positiva effekterna av att bevara området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Konsekvensutredning för ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken

Enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska en bedömning om konsekvensutredning göras för ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. Föreskrifterna gäller rätten att färdas och visats, och ordningen i övrigt i området. Avvägning ska göras gentemot vad som kan vara tillåtet enligt allemansrätten.

Föreskrifterna gällande eldning på klippor, tältning samt uppställande av husvagn, husbil o.dyl. följer Naturvårdsverkets vägledning om friluftsliv i enlighet med allemansrätten²⁵.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (SFS 2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så

²⁵ Naturvårdsverkets vägledning om allemansrätten:

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/allemansratten/>. Läst 2025-09-04.

begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivning.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 och 26 §§ miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

För föreskrifter med krav på tillstånd kan Länsstyrelsen lämna tillstånd till en åtgärd om det inte strider mot reservatets syfte. Ett tillstånd innebär att en åtgärd kan få vidtas, åtminstone i viss omfattning men att det kan finnas krav på utformning, tidsbegränsning, lokalisering mm.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Före anordnande av fasta renskötselanläggningar ska samråd ske med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, enligt vad som framgår av 7c § förordningen (1998:904) om anmälan om samråd.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också andra lagar, förordningar och föreskrifter till skydd för naturmiljön, till exempel:

- Verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden (Natura 2000) kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken. Det gäller även åtgärder utanför området om det kan påverka miljön inne i Natura 2000-området,
- Fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter, exempelvis doftticka, nordisk klipptuss och samtliga

ormar och orkidéer, är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),

- Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 2 kap. 6 § kulturmiljölagen är det förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, planering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning,
- Av 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter framgår att hundar under tiden 1 mars - 20 augusti ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året ska hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.
- Färdsel på barmark i terräng med elcyklar, elskotrar och andra liknande mindre motoriserade fordon ingår inte i allemansrätten²⁶ och för denna typ av mindre motoriserade fordon gäller också särskilda regler enligt 2 § lag (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med Lena Lundevaller, handläggare områdesskydd, som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Per-Anders Blomkvist, handläggare områdesskydd, och Andreas Garpebring, förvaltare naturreservat, medverkat.

Helene Hellmark Knutsson

Landshövding

Lena Lundevaller

Handläggare områdesskydd

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

²⁶ Naturvårdsverket vägledning om allemansrätten.

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/motortrafik-i-naturen/elcyklar-och-mindre-motoriserade-fordon/>, Läst 2025-09-04.

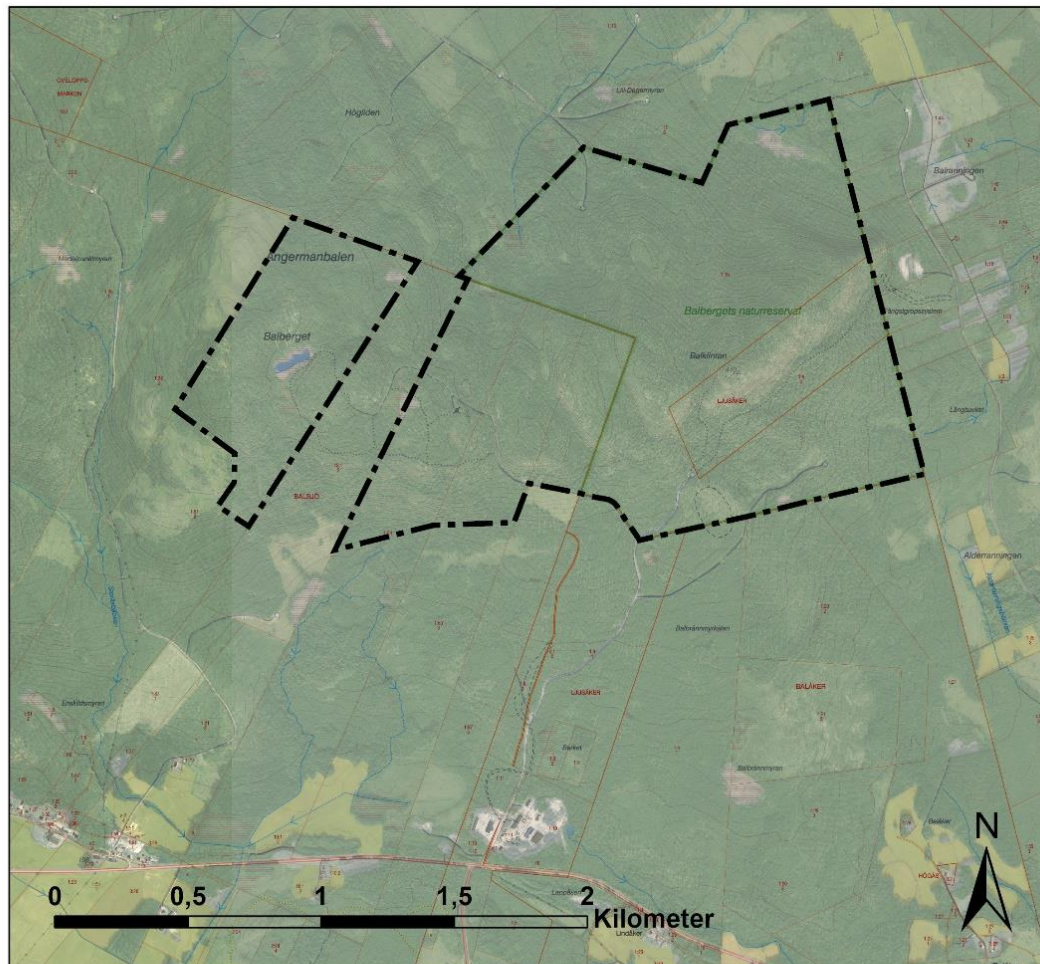
Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
<https://www.lansstyrelsen.se/dataskydd>.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Karta med markkabel och ledning markerad
3. Sammanställning inkomna yttranden över remissförslag
4. Skötselplan med bilagor
5. Överklagandehänvisning regeringen

Bilaga 1

Naturreservat**Balberget**

Bjurholms kommun
Västerbottens län

Bilaga 1 till beslut med
diarienummer 511-8507-2011

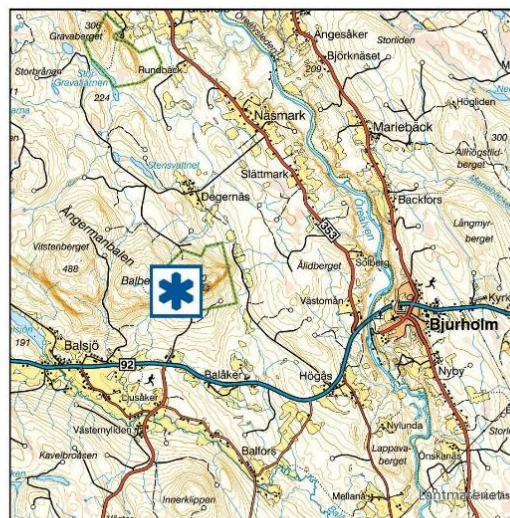

Naturreservat gräns

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bakgrundskartor © Lantmäteriet, Länsstyrelsen

Beslutscharta Balbergets naturreservat i Bjurholms kommun.

Bilaga 2

Bilaga 2

- Markkabel och luftledning
- Naturreservat gräns

Länsstyrelsen
Västerbotten

Karta med markkabel och luftledning markerad, enligt undantag d från naturreservatets föreskrifter.

Bilaga 3

Sammanställning av yttranden

Förslaget till beslut och skötselplan för Balbergets naturreservat har under hösten 2025 varit på remiss. En sammanställning av inkomna yttranden redovisas nedan tillsammans med Länsstyrelsens kommentar. Övriga myndigheter och remissinstanser har valt att inte yttra sig.

- **Bjurholms kommun**, Miljö- och byggnämnden, meddelar i sitt yttrande att de har inga synpunkter på Länsstyrelsens förslag till beslut och skötselplan.
- **Holmens Skog AB** påpekar att det viktigt att placering och utformning av skyltar och parkering inte hindrar passerande transporter för skogsbruket. Det är också viktigt att upphuggning/underhåll och skötsel av reservatsgränser prioriteras. Holmens Skog AB har i övrigt inga invändningar mot förslaget till beslut och skötselplan för naturreservatet.

Länsstyrelsens kommentar: Förslagna placeringar av parkeringar och informationsskyltar ligger alla i naturreservatet på delar av vägar som inte nyttjas för skogsbruksändamål. Naturreservaten märks ut fortlöpande utifrån till tillgängliga resurser och prioriteringar bl.a. med avseende på angränsande fastigheters brukande av skog och markägare.

- **Sametinget** har inget att erinra mot naturreservatet. Sametinget anser att det i undantag från föreskrifterna framgår att föreskrifterna inte ska utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel enligt undantag i terrängkörningsförordningen (1978:594). Det är viktigt att samebyarna vid planerade skötselåtgärder som t.ex. naturvårdsbränning eller stängsling har reellt inflytande i planering och genomförande av åtgärder. Sametinget noterar att samråd ska genomföras med samebyn inför skötselåtgärder som kan medföra påverkan på renskötseln.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

- **Sámiid Riikkasearvi (Svenska Samernas Riksförbund/SSR)** skriver i sitt yttrande att de har ingen erinran gällande utökningen och bildandet av Balbergets naturreservat. SSR framför att det är viktigt att de naturreservatet inte orsakar olägenhet för renskötseln i länet. SSR:s uppfattning är att naturreservat ofta bidrar till att bevara naturmiljön vilket kan gynna eventuella betesområden för renen och renskötseln.

Länsstyrelsens kommentar: Liksom i remissen med förslag till beslut och skötselplan är renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) och att framföra motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning undantaget från naturreservatets föreskrifter (undantag I). Inför skötselåtgärder som kan påverka renskötseln genomför Länsstyrelsen samråd med berörd sameby.

- **Skogsstyrelsen** finner de aktuella förslagen lämpliga för naturreservatet. Skogsstyrelsen genomförde 2012 rådgivning rörande stigarna på Balberget, "geologistigen".
- **Svenska kraftnät** har meddelat att de inte har några synpunkter på förslaget till beslut.
- **Svenska turistföreningen (STF), Umeåregionen:** pekar på att deras uppgift är att sprida kunskap om och väcka lust till friluftsliv, natur och kultur. De ställer sig därför positiva till förslaget till beslut och skötselplan för Balbergets naturreservat.
- **Sveriges geologiska undersökning (SGU)** har meddelat att de avstår från att yttra sig.
- **Trafikverket** har meddelat att de har inget att erinra.
- **Vattenfall Eldistribution AB** har bifogat en karta med luftledning och markkabel från masten i utökningen av naturreservatet. De framhåller vikten av att även dessa kan underhållas.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen har till undantaget för masten lagt till drift och underhåll av tillhörande markkabel och luftledning, undantag d.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

- **Västanfjällets skoterklubb** har inget att erinra mot naturreservatsförslaget förutsatt att skoterleden får vara kvar på sin nuvarande plats.

Länsstyrelsens kommentar: I beslutet görs, som i beslutsförslaget, ett undantag från föreskrifterna för skoterleden inklusive underhåll.

- **Västerbottens museum** säger i sitt yttrande att det är cirka 50 år sedan området fornminnesinventerades. Kunskapen om fornlämningar och kulturmiljöer har förändrats mycket sedan dess. Det kan därför vara värdefullt att genomföra en revidering av fornminnesinventeringen i området.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen håller med om att det inom naturreservatet liksom i flera av länets naturreservat saknas heltäckande inventeringar av fornlämningar och kulturmiljöer. Ökad kunskap om ett områdes fornlämningar och kulturmiljöer är värdefullt ur flera perspektiv bl.a. för att undvika skador samt förstärka ett naturreservats upplevelsevärde. Många forn- och kulturlämningar är svåra att se och tyda i landskapet. Naturreservatets beslut och skötselplan utgår från befintliga leder, anläggningar och besöksmål. Dessa är inventerade ett antal gånger. Länsstyrelsen anser därför att det i nuläget inte krävs fler inventeringar innan beslut om naturreservatet.

- **Västerbottens ornitologiska förening (VOF)** ställer sig positiv till förslaget till beslut. VOF anför att om naturvårdsbränning ska genomföras ska det ske med försiktighet och med god kunskap om området samt inte under häckningstid. Eventuella leder ska dras så att störningskänsliga arter, t.ex. rovfåglar, inte påverkas.

Länsstyrelsens kommentar: Vid genomförande av olika skötsel- och förvaltningsåtgärder behöver alltid den slutliga avvägningen av eventuell nytta och skada för olika berörda arter och naturtyper göras i varje enskilt fall. Inför en naturvårdsbränning samt vid anläggande av anordningar för friluftslivet genomför en mycket noggrann planering i fält. Förekomster av olika skyddsvärda arter och naturtyper som kan behöva tas hänsyn till noteras och registreras. För att inhämta ytterligare kunskap sker

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

vid behov även samråd med lokala ornitologer eller annan expertis. Om det påträffas särskilt skyddsvärda arter (fåglar eller andra organismgrupper) där förekomsten kan komma att äventyras av planerad åtgärd det med i planeringen. Exempelvis genom lokalisering av led, val av tidpunkt eller justering av gränserna för bränningsområdet så att arten/arterna och naturtyperna inte påverkas eller påverkansgraden minimeras.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 4 till beslut

1 (47)

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Dossiernummer
2402015

Skötselplan för Balbergets naturreservat i Bjurholms kommun

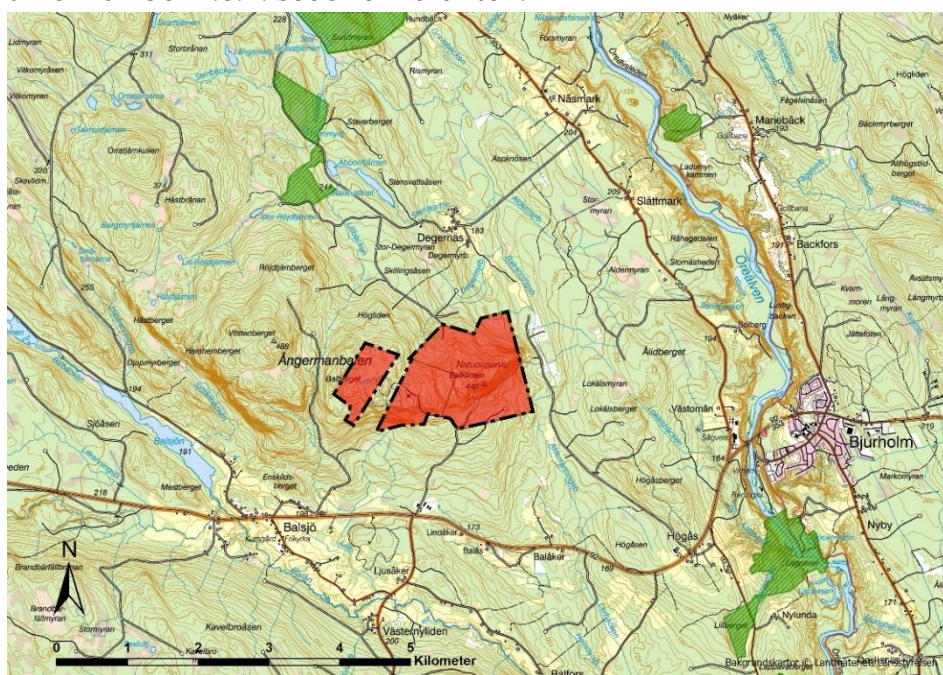

Foto: Länsstyrelsen.

1 Beskrivning av naturreservatet

1.1 Läge och landskap

Naturreservatet Balberget består av Ångermanbalens östra del och ligger strax norr om byn Balsjö. Det är en mäktig bergsklack som är väl synlig från Bjurholms samhälle, 4 km öster om naturreservatet. Sydostbranten är ett av Västerbottens främsta så kallade sydvästberg med en rad för regionen lite mer ovanliga kärlväxter, mossor och lavar. Högden över havet varierar från Balbergets topp 450 m.ö.h. till cirka 200 m.ö.h. söder om branten.

Balbergets naturreservat (röd markering med svart streckad linje runt) ligger cirka 4 km väster om Bjurholms samhälle. På kartan syns också några närliggande naturreservat (grön streckad markering).

1.2 Naturgeografiska förhållanden

Ångermanbalen är en östlig utlöpare av Stöttingfjället som sträcker sig cirka 5 km i nordväst-sydöstlig riktning. Bergsklacken har flera toppar, varav två i naturreservatet: Balberget (450 m.ö.h.) och Balklinten (440 m.ö.h.).

Flera olika bergarter och mineraler kan studeras i naturreservatet. Ångermanbalen är en lagrad intrusion som består av mafiska (mörkfärgade) magmatiska djupbergarter som genomgått en låg grad av metamorfos, som gabbro och diorit och magmatiska ytbergarter

som basalt-andesit¹. Det finns också mindre områden med granit. På flera ställen syns pegmatitgångar rika på fältspat, kvarts, biotit och muskovit.

Terrängen är starkt kuperat med flera små toppar och sänkor. Ångermanbalen är ett flyggberg, d.v.s. inlandsisen har gett berget sin nuvarande form med mycket brant sydsida och mer avrundad nord-sida. Den dominerande isrörelseriktningen har varit från NNV. Centralt i naturreservatet och vid Balklinten finns sänkor orsakade av förkastningslinjer i NNV-SSO samt N-S riktning.

Stora delar av naturreservatets bergsklack utgörs av hållmarker, i delar överlagrade av ett tunt moränlager. Efter att legat under inlandsisens tjocka istäcke slog för cirka 10 500 år sedan Ancylus-sjöns vågor mot det uppstickande berget². Landhöjningen var inledningsvis ganska snabb. Ångermanbalen hamnade under de efterföljande 1 000 åren allt längre in i en havsvik och därefter hade Öreälven under lång tid ett betydligt bredare flöde än idag i bergets närhet.

De övre delarna av naturreservatets syd- och sydostbranter består av höga lodytor medan de nedre delarna till stora delar täcks av talus (nedrasat material). Det finns några fint utbildade taluskoner. Aktiva processer är bland annat frostsprängning som 2009 orsakade ett relativt stort ras där stora block föll ner. Nedanför branterna dominerar morän samt grova grus och blockiga svallsediment. Det finns också några små områden med torvmark, till exempel i svackan vid sjön.

Bergets mörka basiska bergarter bidrar till dess förmåga att ta upp och lagra värme. Detta i kombination med höga halter av kalcium och magnesium i mineralerna hornblände och plagioklas skapar gynnsamma förhållanden för naturreservatets flora. På lodytorna växer bland annat de kalkgynnade arterna bårdlav, fjällig dagglav, gruskammossa, kruskalkmossa, liten sprötmossa, ruggmossa, skör kalkmossa och spetsig dvärgbågmossa.

¹ Sveriges geologiska undersökning. Kartvisare.

² Sveriges geologiska undersökning (SGU). Kartvisare. Strandförskjutningsmodell.

1.3 Skog

Naturresevatets skogar består till största delen av grandominerad barrblandskog. Ren tallskog finns i delar av toppområdena och de branta sluttningarna. Ställvis är det mycket gott om lövträd, främst björk och asp och nedanför branten också al.

Framförallt i väster och på nordsidan återfinns grovstammig gran-skog. Skogarna är flerskiktade med tydlig åldersspridning i träd-skiktet. Stora delar av nordsluttningen är översilad med näringsrikt markvatten. Det växlar mellan örtrik blåbärsgranskog, med knärot, midsommarblomster, nattviol och stenbär och fuktiga högörts-samhällen med brudborste, ekbräken, fjällskära, hultbräken, tolt och älggräs. Spritt står gamla aspar, björkar, sälgar och tallar. Träd-kontinuiteten är bitvis mycket god med rikligt med stående och liggande död ved med gammelgransskål, kötticka och ullticka. Många granar är draperade med hänglavar som garnlav, grå tagellav och skägglav. Violettblå tagellav förekommer ställvis mycket rikligt och den sällsynta laven långskägg har påträffats. Lunglav växer på flera ställen allmänt på gamla aspar och sälgar.

Tallskogen på de sydvända branterna. Foto: Andreas Garpebring.

På branterna och toppen av berget är skogen tydligt präglad av höjdläget och de tunna jordlagren. Stora delar består av öppen hållmarkstallskog med granskog i fuktigare sänkor. Det är bitvis mycket gott om 180–300 åriga tallar och allmänt med grånade lågor och torrfurur. Markvegetationen består av olika lavar och ris. I de tallrika miljöerna har blanksvart spiklav och kortskaftad ärgspik,

observerats. Förekomsten av solbelysta levande och döda träd är mycket värdefulla miljöer för naturreservatets fåglar och insektsfauna, bland annat barrpraktbagge, myskbock och stekelbock. De spår av brand som finns i området är vanligast på hållmarkerna och i branterna där kolflarnlav och vedskivlav har noterats på kolade stubbar. Det senaste brandtillfället var 1831 och före det 1810³.

Nedanför sydostbranten växer i den storblockiga terrängen gammal, delvis lövrik, barrblandskog, till övervägande del grandominerad med gott om gamla tallar. Inslaget av tall ökar mot branterna och i torra delar med block eller sandiga sediment. I terrängsvackornas dråg växer hänglavsrik granskog med ett stort inslag av gamla senvuxna aspar. Det finns några utströmningsområden där näringsrikt markvatten strömmar fram med hässlebrodd, lapprör, ormbär, ängsull samt mäktiga bestånd av tolta och höga ormbunkar som majbräken, skogsbräken och örnbräken. Skogarna närmast bergsbranten har ett lokalklimat med hög och jämn luftfuktighet, vilket är gynnsamt för bland annat barkporlav, dvärgtufts, korallblylav, liten aspgelélav, stiftgelelav och småflikig brosklav.

I sydvästra delen av naturreservatet finns några lövrika näringsrika barrblandskogar med tibast och ängskovall.

Skogen är i delar påverkad av äldre plockhuggningar och gamla igenväxta skogsvägar från början av 1900-talet. Mer omfattande avverkningar gjordes i naturreservatets norra delar och vid västra vägen i söder i mitten av 1900-talet⁴. På 1990-talet avverkades ytterligare områden vid vägarna söder om berget. Under 2000-talet har lövgynnande skötselinsatser gjorts i dessa ungskogar. Det har resulterat i mycket lövrika miljöer med björk, asp, rönn, sälg och hägg.

1.4 Våtmarker

I naturreservatet finns några små, ofta trädbevuxna, myrar. De flesta är fattiga till intermediära kärr. Riskladda mossetuvor med dvärgbjörk, ljung, rosling och skvattram är vanliga. Berggrunden tillsammans med näringsrikt markvatten gör att det på de öppna ytorna

³ Niklasson, Mats och Granström, Anders. 1998. *Numbers, size and frequency. Long term trends in fires on a north-swedish boreal landscape*. Swedish University of Agricultural Sciences, Umeå.

⁴ Lantmäteriet. Ortofoton svart/vita från 1963, 1975, 1998 och 2003; färg och IR från 2007, 2009, 2010, 2012, 2014, 2016, 2017, 2018, 2020, 2021, 2022 och 2024.

växer en blandning av fattigkärrs- och rikkärrsarter, som blodrot, gräsull, knagglestarr, ormrot, slidstarr, slätterblomma, strängstarr, snip och tuvull. Det finns också några mer utpräglade rikkärr med guldspärrmossa, piprensarmossa och späd skorpionmossa.

Flera orkidéer förekommer i naturreservatet. Vid källan intill stigen nedanför sydostbranten blommar fläcknycklar, jungfru Marie nycklar och spindelblomster. I några hållkar på plåtarna växer späda strån av repestarr, spädstarr, stjärnstarr och trådtåg.

1.5 Sjö och vattendrag

Några biflöden till Balån och Öreälven har sina källflöden vid Balberget. Längst i nordost har den lilla bäcken utfällningar av järnockra.

Naturreservatets lilla sjö, Bergsjön⁵, omges av gungflyn, videsnår och vitmossemjukmattor.

1.6 Arter

Balbergets naturreservat är ett mycket variationsrikt område. I naturreservatet förekommer flera rödlistade eller på annat sätt skyddsvärda arter⁶. Hotkategori anges enligt Artdatabankens rödlista⁷.

Sydväxtbergets gynnsamma klimat och berggrund gör att det i naturreservatet återfinns arter med en mer sydlig huvudutbredning som brakved, getrams, bergglim, lundgröe, slätterfibbla (NT), stenbräken, ärenpris tillsammans med nordliga arter som fjällhällebräken, fjällnejlika och grönkulla. I sprickor på lodytorna och bland rasmarkernas block växer små ormbunkar som gaffelbräken, hällebräken, stenbräken och stensöta. På lodytorna är det gott om mossor och lavar, till exempel lapptrattmossa, kloskimmermossa, nordisk klipptuss, trubbgrimmia (NT), fjällig gytterlav och åderlav. I naturreservatet finns också rikligt med livsmiljöer för arter knutna till äldre grannaturskog och hållmarkstallskog, till exempel dvärgbägarlav (NT), långskägg (VU), violettgrå tagellav (NT), vedtrapp-

⁵ Namn enligt SMHI:s sjöregister.

⁶ Artdatabanken. 2013. *Naturvårdsarter*. SLU Artdatabanken rapporterar 14.

⁷ SLU Artdatabanken. 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*. Hotkategorier:

CR=Critically endangered/Akut hotad, EN=Endangered/Starkt hotad,

VU=Vulnerable/Sårbar, NT=Near threatened/Nära hotad.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

mossa (NT), vedflikmossa (NT), doftticka (VU), grantickeporing (VU), rynkskinn (VU) och bronsbjon. Inte sällan syns tornseglare (EN) och fjällvråk (NT) sväva över klippbranterna. I reservatet har också lyrfibbla, som är endemisk för norra Skandinavien, noterats. Ett av landets få fynd av buskflugan *Pseudoneuroctena senilis* (NT) är från granskogen nedanför Balklinten.

Natura 200-arten nordisk klipptuss är en av mossorna som växer på Balbergets basiska fuktiga lodytor. Foto: Kristoffer Hylander.

Hasseln i rasmassorna nedanför Balklintens sydostvända brant är s.k. relikväxt. Under postglaciala varmetiden för 2 500 – 8 500 år sedan var hasseln spridd till en linje mellan Umeå-Östersund-Mora. I myrar i Bjurholmstrakten har flera fynd av hasselnötter från tiden efter istiden då klimatet var varmare än nu hittats^{8,9}. Det gynnsamma lokalklimatet vid bergsbranten har gjort att några hasselbuskar hållit sig kvar på växtplatsen. Hasseln blommar tidigt på våren men höstens nötskal är tomma då det är långt till närmsta hassellokal. Hasseln har istället förökat sig vegetativt genom att grenar slagit rot bland stenarna.

För fler av naturreservatets arter se bilaga 1.

⁸ Andersson, Gunnar. 1902. *Hasseln i Sverige fordom och nu. En geologisk-växtgeografisk undersökning belysande frågan om klimatets förändring sedan litorinatiden*. Sveriges geologiska undersökning. Serie Ca, No 3.

⁹ Granlund, Erik. 1943. *Beskrivning till jordartskarta över Västerbottens län*. Sveriges geologiska undersökning serie Ca nr 26.

1.7 Kulturhistoria

Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök¹⁰ har ett fångstgropssystem med 12 gropar markerat vid den södra reservatsgränsen. Platsen genomsöktes i maj 2021 inför en planerad lövgynnande naturvårdshuggning utan att några fångstgropar kunde lokaliseras. Ett mer tydligt fångstgropssystem finns intill stigen strax öster om naturreservatet.

Intresset var stort när turiststugan på Balklinten invigdes på 1950-talet. Turiststugan har senare ersatts av ett vindskydd. Foto: Evert Larsson, Västerbottens museum, Vbm A 4799.

Många gamla kartor och skrifter vittnar om Ångermanbalens unika karaktär^{11,12,13,14}. Ångerbalen, Ångermanbalen, Balberget, Balen namnen är många på den långsträckta bergsrygg som naturreservatet ligger på. Berget har under långa tider varit ett mäktigt riktmärke i land-

¹⁰ Riksantikvarieämbetets databas Fornsök.

¹¹ Örnsköld, Per Abraham. 1771. *Geographisk Charta West: Norrlands Lähn eller Ångerman=Medelpad och Jemtland, tillika med Åsele Lappmark: med Kongl. Majts nådligeste tillstånd utgifwen.*

¹² Hülpers, Abraham Abrahamsson. 1780. *Samlingar till en Beskrifning öfwer Norrland. Fierde Samlingen om Ångermanland.* Westerås. Tryckt hos Joh:L: Hornr.

¹³ Olofsson, Elfred. 1962. *Strövtåg i naturen – Under Ångermanbalens sydbrant.* I Hembygdsboken Nordmalings och Bjurholms socknars historia. Förlaget Botnia, Umeå. Sid. 719-726.

¹⁴ Marscher, Jan W. 1977. *Spontana förekomster av ädla lövträd i Ångermanland.* Svensk botanisk tidskrift, sid. 315-325.

skapet. Namngivet efter landskapet Ångermanland där förledet "ånger" stammar från fornsvenskans anger, havsvik. Vad ordet balen kommer ifrån är mer omtvistat. En möjlig härledning är norskans "bale" en höjd som sträcker sig längs stranden¹⁵. En "klint" är ett framträdande högt och brant berg¹⁶, som toppen Balklinten längst i öster.

När landskapsgränsen mellan Ångermanland och Västerbotten skulle fastställas i mitten på 1700-talet var det ingående diskussioner i den av kungen utsedda rågångsdeputationen om råmärket skulle vara på Ångermanbalen eller en bit längre norrut på Vitberget^{17,18,19}. Landskapsgränsen kom 1766 genom kung Adolf Fredriks beslut att hamna på Vitberget²⁰.

1.8 Renskötsel

Naturreservatet ligger inom Vapstens och Vilhelmina norra samebyars vinterbetesland, som nyttjas från senhösten till våren. Båda samebyarna är fjällsamebyar. Till trivsellandet på Angsjöheden finns söder om naturreservatet en renflyttningsled mellan Örträsk och Balsjö. Flyttleden är av riksintresse för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken²¹.

Andra områden än de som redovisas på Sametingets kartor kan få ökad betydelse på grund av bland annat väder, betestillgång samt övriga verksamheter och aktiviteter inom beteslandet. Samhällen, utbyggda älvar, vägar, skogsbruk, turism m.m. i samebyns vinterbetesområde gör att renarna behöver mycket tillsyn i vinterbeteslandet. Tjockt snötäcke och hård skare gör att det i vinterbeteslandet är nödvändigt att ha tillgång till hänglavsbyte.

¹⁵ Bucht, Torsten. 1972. *Ortnamnen i Västernorrlands län, del IV Ångermanlands norra domsagas tingslag territoriella namn*. Ortnamnsarkivet Uppsala.

¹⁶ Svenska akademiens ordbok, SAOL.

¹⁷ Westin, Josef. 1935. *Ångermanlands gränser*, Svensk geografisk årsbok.

¹⁸ Lundkvist, Tyko. 1962. *Hembygdsboken Nordmalings och Bjurholms socknars historia*. Förlagsbolaget Botnia, Umeå.

¹⁹ Norstedt Gudrun och Nordstedt, Staffan. 2007. *Landskapsgränsen mellan Ångermanland, Västerbotten och Åsele lappmark*. Thalassa Förlag.

²⁰ Riksarkivet. *Högstsalig Hans Kongl. Maj:ts Adolph Fredricks Allernådigst utfärdade Stadsfästelse Bref af d: 17 Septem: 1766*. Kammarkollegii samling af kungl. bref år 1766.

²¹ Sametinget. IREMARK. Rennäringens markanvändningsdata. www.sametinget.se.

1.9 Friluftsliv

De flesta som besöker Balberget kommer för att njuta av den storartade utsikten och titta på den nordligaste kända förekomsten av hassel. Naturreservatet har mycket mer att erbjuda.

Balklinten är ett sedan gammalt välkänt besöksmål^{22,23,24,25}. De främsta besöksmålen i naturreservatet är vindskydden på Balkliten och Balberget med vacker utsikt mot Öreälven, kringliggande skogar och byar. Den botaniskt intresserade kan följa naturstigen nedanför Balklintens brant som bland annat passerar hasseln och ett källområde. Det finns också en geologstig med information om områdets bergarter och mineraler. Naturreservatet besöks också för egna strövtåg, svamp- och bärplockning. Storleken på naturreservatet gör att det också finns delar med få ljus- och ljudstörningar för aktiviteter som rofyllda strövtåg, stjärn- och norrskensskådning. Mer information om naturreservatets besöksmål finns i bilaga 3 och 4.

Söder om naturreservatet passerar väg 92 mellan Umeå och Dorotea. Det gör att reservatet är relativt lättillgängligt med bil och kollektivtrafik. Med bil är det från centrala Bjurholm cirka 9 km till naturreservatets entré nedanför Balklintens brant. Det finns flera parkeringar från vilka det utgår markerade vandringsleder med rastplatser. Leden till vindskyddet på Balklintens topp har i likhet med flera av lederna på berget, partier med branta stigningar. I nordöst passerar skoterleden mellan Högås och Degernäs naturreservatet.

2 Natura 2000

Naturreservatets östra del ingår sedan 1995 i Natura 2000 (Balberget, SE0810015) och vattendragen samt sjön inom naturreservatet ingår, som biflöde till Öreälven, sedan 2005 i Natura 2000 (Öreälven, SE0810434). Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt värdefulla

²² Bäckström, Werner, 1909. *Blad ur Bjurholms församlings historia 1806-1906*. Ågrens boktryckeri, Örnsköldsvik.

²³ Bäckström, Werner. 1923. *Min vackra vrå bland bergen. Kort hembygdsskildring från Bjurholms socken*. Tidskriften Västerbotten. Sid. 64-73.

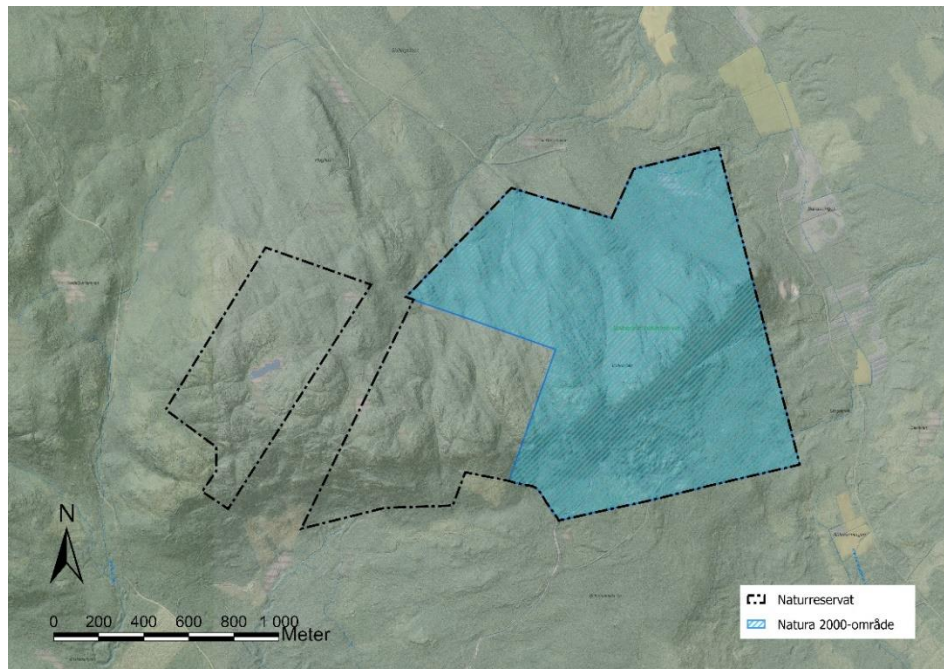
²⁴ Thaning, Olof (red). 1979. *Värt att se i Sverige-en reseguide*. Albert Bonniers förlag AB.

²⁵ Persson, Per Erik. 1994. *Natur att uppleva*. Tidskriften Västerbotten. 1994:4.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

ur ett europeiskt perspektiv. Naturreservatet Balberget är större än Natura 2000-området Balberget.

Karta med naturreservatet respektive Natura 2000-området Balberget markerade.

Följande naturtyper förekommer i naturreservatet.

Naturtyp enligt NNK	Kod	Areal (ha)
Myrsjöar [#]	3160	0,5
Mindre vattendrag [#]	3260	0,2
Öppna mossar och kärr [*]	7140	4
Rikkärr [*]	7231	0,8
Silikatbranter [*]	8220	6,5
Taiga [*]	9010	190
Näringsrik granskog [*]	9050	2
Skogbevuxen myr	91D0	2
Öppen icke natura-naturtyp (ex väg, ungskog)	6950, 9900	60

Tabell med naturreservatets Natura-naturtyper enligt Natura-naturtypskartan (NNK). Kartering enligt Naturvårdsverket. Naturtypernas arealer är för hela naturreservatet. Utpekade naturtyper för Natura 2000-området Balberget är markerade med * och förekommande naturtyper för Natura 2000-området Öreälven med #.

Natura 2000-arter^{26,27} som har noterats i naturreservatet: guckusko, lappranunkel*, nordisk klipptuss*, gråspett, järpe, spillkråka, tjäder och tretåig hackspett. Utpekade arter för Natura 2000-området Balberget är markerade med *.

Arten liten aspgelélav²⁸ omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP).

3 Skötselområden för naturmiljöer

Reservatet är indelat i sju skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i naturreservatet samt behov av åtgärder, se även bilaga 2. För varje skötselområde redovisas bevarandemål som beskriver vilket tillstånd som ska bevaras eller uppnås för att reservatets syfte ska tillgodoses. För varje skötselområde redovisas också de skötselåtgärder som kan behöva vidtas av Länsstyrelsen, som förvaltare av naturreservatet.

För beskrivning av skötselområdenas naturmiljöer och arter se kapitel 1 och 2. Den basiska berggrunden gör att samtliga skötselområden i delar har en för länet mer ovanlig sammansättning av kärlväxter, mossor och lavar.

Klimatförändringar kan på flera sätt komma att påverka naturreservatets växter och djur. Hasselbuskarna nedanför sydostbranten är landets nordligaste kända förekomst. De har stått på samma plats under mycket lång tid utan nämnvärd tillväxt av beståndet.

3.1 Främmande arter

För området främmande arter kan på ett negativt sätt påverka förekomsten och spridningen av den naturliga floran och faunan. I naturreservatet eller dess närhet har förekomst av cembratall, contorta och lupiner noterats.

²⁶ Art- och habitatdirektivet: rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter samt Fågeldirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

²⁷ Artskyddsförordning (2007:845)

²⁸ Naturvårdsverket. 2010. *Åtgärdsprogram för hotade arter på asp i Norrland 2010-2014*. Rapport 6393.

Bevarandemål

För samtliga skötselområden gäller att främmande arter eller stammar inte ska utgöra ett hot mot naturreservatets naturvärden.

Skötselåtgärder

För området främmande arter ska i alla skötselområden kunna tas bort om behov uppstår. Exempelvis om lupiner eller främmande trädslag sprider sig innanför naturreservatsgränsen.

3.2 Skötselområde 1: Barrskog

Areal: 149 hektar.

Skötselområdets gran- och barrskogar har i stora delar en mosaik-artad karaktär både med avseende på naturtyper och skogliga strukturer. Stora delar utgörs av gammal höglägesgranskog med partier av näringsrika översilningsmarker med granskog och gransumpskog. I väster och på sluttningarna finns också kalkbarrskogar och gammal hållmarkstallskog. Tallskogarna är till stora delar brandpåverkade. I delar av skötselområdet är lövinslaget förhållandevis stort.

Granskog på Balberget. Foto: Andreas Garpebring.

Delar av skogen har plockhuggits och skogen norr om den västra vägen avverkades i mitten på 1900-talet. De huggna områdena består av mer slutna barrskogar och har fler naturskogsstrukturer jämfört med skogarna i skötselområde 3.

I skötselområdet ingår två av Skogsstyrelsen utpekade nyckelbiotoper, gransumpskog (N 740-2018) och granskog med rörligt markvatten (N 6654-1994).

Bevarandemål

- Skogen ska huvudsakligen präglas av intern dynamik med naturliga processer såsom trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Som en del i skogens naturliga utveckling kan dessa processer medföra att området periodvis kan komma att få en förändrad karaktär. Området ska ha en naturlig hydrologi.
- Skogen ska utmärkas av olikåldrighet, luckighet och genomgående stor strukturell variation. Grova och gamla träd ska vara vanliga. Generellt ska tillgången på stående och liggande död ved vara stor.
- Typiska arter för naturtyperna ska ha stabila eller ökande populationer.

Skötselåtgärder

Skötseln ska huvudsakligen vara inriktad på att bevara och förstärka gamla gran- och tallskogars värdefulla livsmiljöer med de strukturer som hör till naturtyperna. Vid genomförande av åtgärder ska hänsyn tas till den infrastruktur som finns i skötselområdet.

Fri utveckling

Skötselområdet ska huvudsakligen utvecklas fritt genom naturliga processer.

Åtgärder för att minska konkurrensen

Där igenväxning och förtätning av trädskiktet kan påverka områdets naturvärden negativt kan exempelvis ringbarkning eller fällning av gran genomföras för att öka solinstrålningen och minska konkurrensen.

Åtgärder för att öka mängden substrat

Där brist på substrat som död ved kan påverka områdets naturvärden negativt kan exempelvis ringbarkning, katning eller fällning av träd genomföras för att öka mängden substrat.

Markstörning

Där ett slutet och tjockt vegetationstäckes kan påverka områdets naturvärden negativt kan fläckvis markbränning eller mekanisk störning av markskiktet genomföras.

Hydrologisk återställning

Där diken eller annan tidigare markavvattning påverkar områdets naturvärden negativt kan en återställning av hydrologin genomföras.

3.3 Skötselområde 2: Brandpåverkad barrskog

Areal: 78 hektar.

Skötselområdet består av brandpräglad tallskog och talldominerad barrblandskog med bitvis stort lövinslag, främst björk. Delar utgörs av gles hållmarkstallskog, framförallt i väster och på branter. I svackor kan graninslaget vara stort. Större delen av skötselområdet är tidigare påverkat av skogsbränder men det är cirka 150 år sedan senaste brand.

Ångermanbalens brandhistorik har studerats genom dendrokronologiska studier²⁹.

I skötselområdet finns betydelsefull infrastruktur.

Bevarandemål

- Skogen ska präglas av naturliga processer såsom brand, trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Området ska ha en naturlig hydrologi.
- Skogens struktur och sammansättning ska i delar vara påverkad av brand eller motsvarande störning. I perioder efter en störning kan områden vara öppna och luckiga med nya spirande trädgenerationer. I senare stadier kan skogen vara mer sluten. Vissa delar av skogen är naturligt fuktiga eller blöta och kommer därför att brinna väldigt ytligt eller

²⁹ Niklasson, Mats och Granström, Anders. 2000. *Numbers and sizes of fires: long-term spatially explicit fire history in a Swedish boreal landscape*. Ecology, 81 (6) the Ecological Society of America. Sid. 1484-1499.

inte alls, vilket är en del av dynamiken i ett brandpräglat landskap.

- Skogen ska utmärkas av olikåldrighet, luckighet och genomgående stor strukturell variation. Grova, gamla tallar, både levande och döda, ska vara vanliga. Generellt ska tillgången på kolad ved samt stående och liggande död ved vara stor.
- Typiska arter för naturtyperna ska ha stabila eller ökande populationer. Skötselområdet ska hysa gynnsamma livsmiljöer för kalkgynnade arter.

Skötselåtgärder

Skogen ska tillåtas formas av naturliga processer. För att upprätthålla den brandpräglade beståndsstrukturen kan skötselåtgärder genomföras. Vid genomförande av åtgärder ska stor hänsyn tas till den infrastruktur som finns i skötselområdet.

Bränning

Området bör naturvårdsbrännas där det är tekniskt möjligt. Skötselområdet kan delas upp och brännas i mindre delar om det bedöms lämpligt. Exakt avgränsning och frekvens för de enskilda naturvårdsbränningarna tas fram i samband med den brandplan som görs inför varje enskild bränning.

Brandefterliknande åtgärder

Om bränning inte är möjlig att genomföra kan olika brandefterliknande åtgärder genomföras, som exempelvis att fälla träd, karta och ringbarka eller på annat sätt skada träd, tillföra död ved eller genomföra markstörning.

Stängsling

Om den föryngring som kommer efter en bränning och/eller brandefterliknande åtgärd bedöms ha dåliga förutsättningar att utvecklas på grund av intensivt bete kan stängsling genomföras.

Ljusskapande åtgärder

Solbelysta träd, lågor och torrakor är betydelsefulla substrat. Vid behov kan enstaka buskar och träd tas bort för att öka solinstrålningen.

Hydrologisk återställning

Där diken eller annan tidigare markavvattning påverkar områdets naturvärden negativt kan en återställning av hydrologin genomföras.

3.4 Skötselområde 3: Lövrika ung- och medelålders skogar

Areal: 25 hektar.

I skötselområdet ingår naturreservatets lövrika ung- och medelåldersskogar. I norr skedde avverkningar i mitten av 1900-talet. Ett av områdena har planterats med tall. Vid vägarna i söder avverkades också skogarna på 1990-talet. Ungskogarna är antingen planterade eller naturligt föryngrade och har ringa eller begränsade naturvärden men god potential att utveckla högre naturvärden på lång sikt genom att erbjuda substrat för lövgynnade arter.

I den del av naturreservatet som beslutades 2006 har lövgynnande och artgynnande åtgärder påbörjats i enlighet med skötselplanen³⁰, bland annat temporär stängsling av ungskog och röjning av upp- växande granar vid hassel. Uppföljningar visar på god återväxt av olika lövträd inom de områden som haft en temporär uthägnad av klövvilt.

I skötselområdet förekommer liten aspgelélav som omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter. Naturreservatet ligger i en trakt särskilt prioriterad (klass 2) för lövnaturvärden (Öreälven)³¹.

Bevarandemål

- Skogen ska huvudsakligen präglas av naturliga processer såsom trädens åldrande och döende, stormfällningar, brand, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Som en del i skogens naturliga utveckling kan dessa processer medföra att området periodvis kan komma att få en förändrad karaktär. Efter en störning kan inslaget av lövträd öka vilket ger goda möjligheter för lövträdsberoende arter att fortleva i området. Andelen gran

³⁰ Länsstyrelsens beslut 2006-11-14 om Balbergets naturreservat, Bjurholms kommun. Diarienummer: 511-453-2005.

³¹ Länsstyrelsen Västerbotten. 2014. Strategi för bevarande och restaurering av lövnaturvärden i skyddade områden, Västerbottens län. Meddelande 6:2014.

och grova träd kan öka i senare successionsfaser vilket bland annat gynnar arter som är knutna till grov gran och asp samt grov död ved.

- Skogen ska utmärkas av olikåldrighet, luckighet och genomgående stor strukturell variation. Grova och gamla träd ska vara vanliga. Generellt ska tillgången på stående och liggande död ved vara stor.
- Skötselområdet ska ha en naturlig hydrologi.
- Typiska arter för naturtyperna ska ha stabila eller ökande populationer.

Skötselåtgärder

Skötselområdets skötselinsatser ska syfta till att öka mängden viktiga substrat som död ved, solbelysta träd samt gamla löv- och barrträd. I ungskogarna ska olika naturvärdeshöjande skötselinsatser påskynda utvecklingen mot lövrika barrblandskogar.

Lövgynnande och variationsskapande åtgärder

Selektiva röjningar, frihuggningar eller andra åtgärder kan genomföras för att skapa ett bra utgångsläge för att skötselområdets skogar ska utvecklas åt ett gynnsamt håll.

För att bibehålla samt i delar öka mängden lövträd kan fällning eller ringbarkning av uppväxande gran kan genomföras. Ljusskapande åtgärder där enstaka träd friställs kan genomföras. Det ska tas hänsyn till bevarandet av skötselområdets betydelsefulla miljöer med hög luftfuktighet.

Åtgärder för att öka mängden substrat

Där brist på substrat kan påverka områdets naturvärden negativt kan ringbarkning, katning eller fällning av träd genomföras för att öka tillförseln av substrat.

Stängsling

Om föryngring av lövskog bedöms ha dåliga förutsättningar att utvecklas på grund av intensivt bete kan stängsling genomföras.

Hydrologisk återställning

Där diken eller annan tidigare markavvattning påverkar områdets naturvärden negativt kan en återställning av hydrologin genomföras.

3.5 Skötselområde 4: Bergsbranter

Areal: 11 hektar.

I skötselområdet ingår naturreservatets lodytor. På lodytornas klipputsprång och i skrevor växer gles hållmarkstallskog. Det finns också träfria delar som hyser botaniskt intressanta mossor, lavar och kärlväxter. Kraven på livsmiljöer varierar stort bland områdets skyddsvärda arter. För de klipplevande arterna är förekomsten av basiska mineral, jämn och hög luftfuktighet samt sipprande markvatten längs lodytorna av stor betydelse. Det finns också arter för vilka hög solinstrålning och bergets värnehållande förmåga är viktiga faktorer. Branterna nyttjas också av rovfåglar som rastplats, för bobygge eller för att spana efter föda.

I skötselområdet förekommer Natura 2000-arten nordisk klipptuss.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska präglas av naturliga processer såsom ras och skred.
- Skötselområdet ska ha en stor variation i livsmiljöer i den större skalan för klipplevande arter. Det ska finnas områden med sippervatten, hög luftfuktighet, torra områden samt delar med stort ljusinsläpp.
- Området ska ha en naturlig hydrologi, som i delar av branterna ger en hög mark- och luftfuktighet.
- Typiska arter för naturtyperna ska ha stabila eller ökande populationer.

Skötselåtgärder

För att långsiktigt bevara den värdefulla variationen av livsmiljöer kan hänsyn behöva tas vid planering och genomförande av skötselåtgärder både i skötselområdet och i närliggande skötselområden.

Fri utveckling

Skötselområdet ska huvudsakligen utvecklas fritt genom naturliga processer.

Ljusskapande åtgärder

Ljusskapande åtgärder kan genomföras för att öka ljusinstrålningen på delar av lodytorna. Det kan också handla om att friställa enstaka träd, lågor och torrakor.

Åtgärder för att öka mängden substrat

Där brist på substrat kan påverka områdets naturvärden negativt kan ringbarkning, katning eller fällning av träd genomföras för att öka tillförseln av substrat.

3.6 Skötselområde 5: Våtmark

Areal: 8 hektar.

Större delen av skötselområdet utgörs av fattiga till intermediära kärr. Delar av myrarna är ofta trädbevuxna med tall och gran. I skötselområdet ingår också några sumpskogar.

Våtmarkerna har i stor utsträckning en ostörd hydrologi. I norr finns två små våtmarker och sumpskog med diken. Våtmarken i naturreservatets nordöstra hörn har tidigare kalkats³².

Bevarandemål

- Skötselområdet ska huvudsakligen bestå av fysiskt och hydrologiskt intakta våtmarker.
- I området ska det finnas olika naturligt förekommande naturmiljöer med de strukturer, vegetationstyper och arter som hör till dessa naturmiljöer.
- De hydrologiska- och hydrokemiska förhållandena ska vara opåverkade. Hydrologin ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året.

³² Nationella kalkdatabasen. <https://www.kalkdatabasen.se/>.

- Skötselområdet ska präglas av naturliga ekologiska och hydrologiska processer såsom nederbörd, grundvattenflöden och översvämningar.
- Typiska arter för naturtyperna ska ha stabila eller ökande populationer.

Skötselåtgärder

Fri utveckling

Skötselområdet ska huvudsakligen utvecklas fritt genom naturliga processer.

Hydrologisk återställning

Där diken eller annan tidigare markavvattning påverkar områdets naturvärden negativt kan en återställning av hydrologin genomföras. Några av naturreservatets diken finns markerade på kartan i bilaga 2.

3.7 Skötselområde 6: Sjö och vattendrag

Areal: 0,5 hektar (sjö) och 0,5 km (vattendrag)

Naturreservatets lilla myrsjö saknar in- och utlopp. Det finns gamla belägg för att det skett utsättning av "laxfisk" och regnbåge. Prov-fiske har inte genomförts för att fastställa om det finns fisk. Sjöns läge tillsammans med frånvaron av till- och utflödande bäckar medför att den har goda förutsättningar att utvecklas som "fisktom sjö".

Naturreservatets vattendrag är biflöden till Öreälven, som ingår i Natura 2000 enligt Art- och habitatdirektivet. Öreälven är ett nationellt särskilt värdefullt vatten och fiskevatten i arbetet med EU:s vattendirektiv. I Öreälven finns tre vattenkraftverk men älven är skyddad mot ytterligare vattenkraftsutbyggnad enligt 4 kap. 6 § miljöbalken.

Naturreservatets vattendrag och sjö har ännu inte bedömts inom VISS, Vatteninformationssystem Sverige. Bäckens som rinner norr om myren i nordöstra delen av naturreservatet är delvis rätad.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Den lilla myrsjön. Foto: Lena Lundevaller.

Bevarandemål

- Skötselområdets sjöar och vattendrag ska ha en naturlig hydrologi och vattenkemi.
- Skötselområdets sjöar och vattendrag ska präglas av naturliga processer med de strukturer och artsamhällen som hör till naturtyperna. Naturliga erosions- och sedimentationsprocesser ska tillåtas fortgå ostört och forma strukturer och livsmiljöer.
- Vattenkvalitén ska vara god med försumbar påverkan av mänskliga faktorer, till exempel övergödande, försurande och grumlande ämnen. Det ska inte förekomma gödsling, kalkning eller dikning
- Vattenlevande organismer ska ha fria vandringsvägar.
- Typiska arter för naturtyperna ska ha stabila eller ökande populationer.

Skötselåtgärder

Skötselområdet ska huvudsakligen utvecklas fritt genom naturliga processer.

Hydrologisk restaurering

Där historisk markanvändning, skogsbruk eller annan verksamhet påverkat vattenkemin, lekområden eller vattenmiljöerna i övrigt negativt kan återställning av hydrologin genomföras.

3.8 Skötselområde 7: Vägar och vägkanter

Areal: 2,5 hektar.

I skötselområdet ingår områdets skogsvägar med vägkanter. Några av vägarna ägs och underhålls av annan aktör än Länsstyrelsen.

Hävdgynnade växter förekommer längs delar av vägarna. Vägkanter och annan öppen mark fungerar också som livsmiljö för pollinerande insekter, fåglar och andra skyddsvärda arter.

Bevarandemål

- Inom ramen för vägarnas funktion ska deras vägkanter vara rika på strukturer och livsmiljöer som gynnar vilda pollinatörer och andra arter som trivs i brynsmiljöer.
- Skötselområdet ska hysa en högre mängd blommande och bärande träd, buskar, ris och örter än reservatet i övrigt. Det ska även finnas både grov och klenare död ved.
- Små ytor av blottlagd mineraljord ska finnas och detta särskilt i sandigt material. Vägdiken får gärna ha varierat djup så att vatten blir stående i delar av dem, även i situationer med liten eller ingen avrinning.

Skötselåtgärder

Vägar får underhållas i enlighet med naturreservatets föreskrifter. Vägghållare bör uppmuntras att i samband med vägunderhåll bevara och återskapa värdefulla strukturer och livsmiljöer för slättegynnade växter samt pollinerande insekter och andra skyddsvärda och rödlistade arter.

Underhåll av vägar och naturvårdande skötsel i vägområden kan koncentreras till vägarna till parkeringarna vid Balklinten och Balberget samt vägar som behövs för naturreservatets skötsel. Underhåll av farbar väg till mast ingår inte i naturreservatets skötsel, se kapitel 6.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Åtgärder för att återskapa skogliga naturtyper

Vägar som inte längre ska nyttjas av besökare, underhåll av mast och/eller skötsel av naturreservatet kan på lång sikt tillåtas växa igen. I dessa vägområden får åtgärder också vidtas för att påskynda återskapande av strukturer och skogliga livsmiljöer. Det kan exempelvis handla om att lägga ut död ved, gräva bort delar av vägbank, lägga igen vägdiken.

Skötsel för att gynna hävdgynnade arter

Skötseln av vägområden och diken bör ske med hänsyn till förekomsten av hävdgynnade arter samt inkludera borttagande av främmande arter.

Åtgärder för att öka öppenheten och minska konkurrensen

Vägunderhåll bör i förekommande fall ske med hänsyn till förekomst av hävdgynnade arter samt på lämpliga platser skapa livsmiljöer för konkurrenssvaga samt slättergynnade växer.

Väghållaren bör också uppmuntras att i samband med vägunderhåll röja fram och spara blommande och bärande träd så som sälg, rönn och hägg, liksom att samla ihop röjt sly i högar för att gynna blommande ris och örter. Skötseln bör också inkludera borttagande av främmande arter.

Markstörning

Väghållaren bör även uppmuntras att skapa blottor av bar mineraljord på soliga ställen i samband med vägunderhåll. I samband med dikesunderhåll kan väghållaren uppmuntras att skapa djupare delar av diket som kan hålla stillastående vatten.

Åtgärder för att öka mängden substrat

I samråd med väghållaren ska det vara möjligt för Länsstyrelsen att placera ut grov död ved inom vägområdet, liksom att röja fram blommande och bärande träd, särskilt örtrika partier eller lämpliga boplatser för insekter längs vägkanterna, i vägområdet eller i brynmiljöer.

4 Skötsel för friluftsliv

Naturreseptatet ligger inte långt från Bjurholms samhälle. Balberget är sedan lång tid ett populärt besöksmål. Området nyttjas av lokalbefolkningen för rekreation men till området kommer också mer långväga besökare för olika former av friluftaktiviteter. Naturreseptatet bjuder på en stor variation av naturmiljöer och arter, vackra vyer, historiska spår och möjligheter till lugn och ro. Det gör området till ett attraktivt besöksmål.

Naturreseptatet ligger nära turistvägen Konstvägen sju älvar (väg 92) som går mellan Holmsund och Borgafjäll och resevatets entré är skyltad från vägen. Balberget är också skyltat som landmärke med s.k. brun/vit vägvisning för turistiskt intressanta besöksmål³³.

Balklintens vindskydd. Foto: Lena Lundevaller.

Naturreseptatets entré med parkering, information och rastplats ligger nedanför Balklinten. Området har utifrån de naturgivna förutsättningarna gjorts tillgängligt för besökare med parkeringar, vandringsleder och rastplatser, se bilaga 3. Det finns områden som naturligt är mer otillgängliga med branter och stora stenar. Förutom informationsskyltar på plats i naturreseptatet finns också information om området på olika webbplattnar, appar m.m.

³³ 2 kap. 26 § pkt 13 Vägmarkesförordning (2007:90)

I reservatet förekommer flera naturtyper och arter som är känsliga för slitage och andra störningar. Upprepat tramp och terrängcykling kan påverka klippornas lav- och mossvegetation, orsaka erosion samt förändra hydrologi. Klättring kan skada värdefulla livsmiljöer för skyddsvärda arter. Andra störningar kan vara föroreningar, skräp, buller samt oförsiktigt beteende under känsliga perioder, till exempel häckning.

I naturreservatet verkar också andra aktörer än Länsstyrelsen, till exempel föreningar och turistföretag. I naturreservatet finns anordningar för friluftslivet som inte ingår i Länsstyrelsens förvaltning och skötsel av naturreservatet. För att bevara och utveckla upplevelsevärdena samt ett långsiktigt hållbart nyttjande av reservatet för olika friluftaktiviteter är det värdefullt med samverkan mellan olika aktörer, som Länsstyrelse, kommun, lokala natur-, kultur- och friluftsföreningar, företag, rennäring, turistorganisationer med flera.

Här redovisas mål för friluftslivet för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses. Skötselåtgärderna är de som Länsstyrelsen, som förvaltare av naturreservatet, i enlighet med reservatets föreskrifter och i mån av tillgängliga resurser kan behöva vidta.

Se också kapitel 1.9 och 5 samt bilagorna 3 och 4

Mål för friluftsliv

- Det övergripande målet för friluftslivet är att reservatet ska vara tillgängligt för naturupplevelser, rekreation, friluftaktiviteter och naturstudier utifrån sina naturgivna förutsättningar och bevarande av naturtyper och arter.
- Den natur- och kulturvårdande förvaltningen och skötseln av naturreservatet bevarar och berikar upplevelsevärdena. Det ska inom delar av naturreservatet vara möjligt att uppleva stillhet och låg ljudnivå.
- Det ska vara möjligt att på olika sätt få information om naturreservatets upplevelsevärden inför och under besök i området. Informationen om naturreservatet ska underlätta för besökare att uppleva området samt förhöja upplevelsen av besöket. Informationen ska också bidra till att reservatets syfte att bevara naturtyper och arter uppnås.

- Naturreservatets entré och friluftslivsanordningar ska vara i gott skick och underlätta för besökare att uppleva området.
- Reservatets intressanta naturmiljöer och arter ska kunna besökas utan att skada dem.

Åtgärder för friluftsliv

Det fortsatta nyttjandet av området ska stimuleras och ske på ett sådant sätt att områdets höga naturvärden långsiktigt bibehålls. Vid naturvårdande- och friluftslivsfrämjade åtgärder ska även bevarande av attraktiva miljöer med få ljus- och ljudstörningar beaktas.

Balbergets naturreservat ska genom information och skötselåtgärder kunna erbjuda ett varierat utbud av frilufsupplevelser och friluftsansatviteter i skog och bergsmiljö. Information och friluftsanordningar ska vägleda besökare till intressanta besöksmål.

De upplevelsefrämjande åtgärderna genomförs utifrån behov samt tillgängliga resurser och prioriteringar tillsammans med andra naturreservat i länet.

Friluftsanordningar

Följande åtgärder ska vara möjliga att utföra inom förvaltningen av reservatet:

- Underhåll och skötsel av entré, informationsskyltar, parkeringar samt leder med tillhörande anläggningar,
- Producera och tillhandahålla information om naturreservatet på Länsstyrelsens webb, via appar och andra tekniska lösningar,
- Producera och tillhandahålla tematisk information vid intressanta besöksmål, exempelvis om naturtyper, arter och kulturmiljöer,
- Kompletterande skyltning om risk för halka och varning för stup vid branternas rastplatser,
- Anlägga och underhålla sanitära anordningar, till exempel torrdass,
- Rövning av enstaka träd och buskar längs leder, vid rastplatser samt vid utsiktspunkter.

Initialt kommer naturreservatets förvaltning och skötsel av friluftsanordningar främst handla om att bibehålla god standard på anläggningar vid Balklinten.

Reservatets anordningar för friluftslivet finns markerade på kartan i bilaga 3.

Entré och parkeringar

Naturreservatets entré är vid vägens slut nedanför Balklinten. Entrén och övriga parkeringar är naturliga startpunkter till de främsta besöksmålen.

Entrén ska uppfattas som en välkomnande plats med rastplats och information om naturreservatet. Övriga parkeringar kan ha en enklare utformning med information. Från parkeringen i sydväst till vägslut på berget är vägen av ringa intresse för besökare samt skötsel av naturreservatet då den är mycket brant och svårframkomlig med motorfordon.

Information

Informationen om Balbergets naturreservat ska underlätta för besökare att uppleva området, förhöja upplevelsen av besöket samt informera om gällande regler. Informationsskyltar utformade i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar ska finnas vid naturreservatets parkeringar. Kompletterande skyltar kan sättas upp för att informera om natur-, kultur- och geologiska miljöer samt skötselinsatser. Naturstigen vid Balklinten kan underhållas.

Information om Balbergets naturreservat på Länsstyrelsens webb via appar och andra tekniska lösningar publiceras utifrån tillgängliga resurser och prioriteringar tillsammans med information om andra naturreservat i länet.

Leder

De bägge vandringslederna med tillhörande anläggningar vid Balklinten ska underhållas. Det ska vara möjligt att på Balklintens norra sida anlägga en vandringsled som förbinder lederna på Balklinten och Balberget. På kartan i bilaga 3 är denna vandringsled ungefärligt markerad.

Rastplatser och besöksmål

De bägge rastplatserna med eldstäder vid Balklinten ska skötas och underhållas.

För att bevara utsikten mot kringliggande landskap kan enstaka träd och buskar tas bort vid stupen på Balklinten och Balberget. Träden kan lämnas kvar i naturreservatet eller tas bort. För att synliggöra områdets intressanta geologi ska det också vara möjligt att på några ställen blottlägga mindre delar av berggrunden genom att ta bort buskar och annan markvegetation samt mineraljord. Stenar och mindre block kan också placeras på lämpliga platser för att synliggöra områdets geologi.

Det ska också vara möjligt att synliggöra områdets kulturhistoria, se kapitel 1.7. Det kan till exempel handla om information men också begränsat borttagande av buskar, träd och markvegetation.

Övriga anordningar

Uppföljning av naturtyper och arter samt friluftslivets utveckling i naturreservatet kan bidra med värdefull information om behov av nya anordningar och andra åtgärder. För delar av anläggningarna på Balberget kan Länsstyrelsen på sikt beroende på tillgängliga resurser komma att understödja skötsel och underhåll. Friluftslivs- upplevelserna vid den lilla tjärnen på Balberget kan förstärkas med en rastplats.

Förebyggande åtgärder

För att bevara naturreservatets höga friluftsvärden är det viktigt att slitage och andra störningar på natur- och kulturmiljöer undviks. Det kan handla om informationsinsatser, att förebygga mark- och vegetationsskador, att tillhandahålla goda sanitära förhållanden vid parkeringar och populära besöksmål m.m. Information om besöksmål och övriga anläggningar ska vägleda besökare att färdas längs lederna. Friluftsanordningar, informationsskyltar och vägvisare ska vara i gott skick. Lederna ska vara väl utmärkta på kartor och i terrängen.

Åtgärder bör också vidtas för att förebygga olyckor och nedskräpning. Varningsskyltar och skyddsräcken vid stup nära rastplatser ska ses över regelbundet och vara väl underhållna. Det kan finnas information om att spänger och klippor blir hala vid fuktig

väderlek samt avfallshantering. På lutande spänger och trappor kan också åtgärder vidtas för att minska halkrisken.

5 Övriga anordningar

I naturreservatet finns friluftsanordningar som har en annan huvudman än Länsstyrelsen. Vid Balberget i västra delen av naturreservatet ägs 2025 geologistigen med rastplats, vindskydd, eldstad och andra tillhörande anläggningar av Balåbygdens intresseförening. Dessa ingår inte i naturreservatets förvaltning, se kapitel 4. Befintliga friluftsanläggningar med tillhörande geologiska kulturlämningar får underhållas i enlighet med naturreservatets föreskrifter. De är inte undantagna från tillståndsplikt eller samråd enligt annan lagstiftning.

För att underlätta tillsyn och förebygga olyckor ska vindskydd, grillplatser, leder och dylikt för allmänhetens friluftsliv i naturreservatet ha information om vem som är ansvarig för anordningen. Balberget är ett populärt besöksmål. Det är därför viktigt att besöksanläggningar hålls i ett vårdat skick alternativt tas bort för att bevara områdets upplevelsevärden och undvika olyckor. Kontakt ska tas med Länsstyrelsen innan anläggande av nya besöksanordningar som ny led, grillplats, vindskydd och liknande. Det gäller också vid eventuell omdragning av stigar samt förändrad typ av markering samt uppsättning av nya vägvisare och information. Färd med terrängfordon på barmark är, med några undantag, förbjudet enligt terrängkörningslagen och naturreservatets föreskrifter.

Se också kapitel 6 och 9.

6 Nyttjanderätter

- Jakt och fiske får bedrivas av jakt- och fiskerättsinnehavare enligt gällande lagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter. Jaktorn får underhållas och befintliga sikt- och skjutgator får röjas enligt reservatets föreskrifter.
- I naturreservatet finns några vägar. Vägarna och vägområden får underhållas enligt reservatets föreskrifter. Omdragning, breddning eller ny väg som berör naturreservatet omfattas inte av undantag från naturreservatets föreskrifter. En del av vägen från väg 92 till parkeringen vid Balklinten har 2025 statligt driftbidrag.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

- Det finns en mast med tillhörande luftledning och markkabel i naturreservatet. Masten, luftledningen och markkabeln samt vägen till masten får underhållas enligt reservatets föreskrifter. Flytt av mast inklusive ledningar och kablar samt väg till annan plats omfattas inte av undantag från naturreservatets föreskrifter.
- Skoterleden mellan Högås och Degernäs passerar genom naturreservatet i nordöst, bilaga 3. Skoterleden ägs 2025 av Bjurholms kommun och sköts av Västanfjällets skoterklubb. Uppväxande buskar, grenar och liggande träd som hindrar framkomligheten får tas bort i enlighet med naturreservatets föreskrifter.

7 Samråd angående renskötsel

Samråd mellan Länsstyrelsen och berörd sameby ska genomföras inför kommande skötselåtgärder i Balbergets naturreservat som kan medföra påverkan på renskötseln. Båda parter ska kunna ta initiativ till samråd.

8 Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

9 Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av naturreservatet utförs av naturvårdsförvaltaren i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Tillsynen innefattar besiktning av att reservatets föreskrifter efterlevs.

Dessutom ska naturvårdsförvaltaren följa upp utmärkningar, skyltar och friluftsanordningar inom reservatet samt naturtyper och arter. Även besökarantal samt hur naturreservatet nyttjas av besökare kan behöva följas upp. Naturvårdsförvaltaren kan utse annan part att genomföra uppföljningen av friluftslivsvanor, anläggningar för friluftslivet samt naturtyper och arter. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

I naturreservatet finns också anläggningar som inte ingår i naturreservatsförvaltningen. För dessa ansvarar respektive ägare för tillsyn och uppföljning, se kapitel 5 och 6.

9.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Av särskild vikt är att följa upp naturreservatets nyttjade för friluftsliv och rekreation inklusive friluftsanläggningars standard samt naturvårdande och artfrämjande skötselåtgärder till exempel bränning, luckhuggning och lövgynnande åtgärder.

9.2 Uppföljning av bevarandemål

Naturreservatets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden (bilaga 2) och enligt indelningen i naturtyper för basinventering av skyddad natur.

Bilagor

1. Artlista
2. Karta över skötselområden
3. Karta över anläggningar för friluftslivet, besöksmål och informationsskyltar
4. Besöksmål i Balbergets naturreservat

Datum
2025-10-21Diarienummer
8507-2011

Bilaga 1

Artlista

Denna lista redovisar några av de arter som noterats inom naturreservatet Balberget. Hotkategori presenteras enligt Artdatabankens rödlista 2020³⁴.

Lavar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Alectoria sarmentosa	Garnlav	NT
Biatorella hemisphaerica	Kalkgytterlav	
Bryoria furcellata	Nästlav	
Bryoria nadvornikiana	Violettgrå tagellav	NT
Calicium denigratum	Blanksvart spiklav	NT
Carbonicola anthracophila	Kolflarnlav	NT
Cladonia arbuscula	Gulvit renlav	
Cladonia parasitica	Dvärgbägarlav	NT
Cladonia rangiferina	Grå renlav	
Cladonia stellaris	Fönsterlav	
Collema furfuraceum	Stiftgelélav	NT
Collema curtisporum	Liten aspgelélav	VU
Hertelidea botryosa	Vedskivlav	NT
Leptogium saturninum	Skinnlav	
Lobaria pulmonaria	Lunglav	NT
Lobaria scrobiculata	Skrovellav	NT
Microcalicium ahlneri	Kortskaftad ärgspik	NT
Nephroma bellum	Stuplav	
Nephroma parile	Bårdlav	
Nephroma resupinatum	Luddlav	

³⁴ SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. CR=Critically endangered/Akut hotad, EN=Endangered/Starkt hotad, VU=Vulnerable/Sårbar, NT=Near threatened/Nära hotad.

Datum
2025-10-21Diarienummer
8507-2011

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Parmeliella triptophylla	Korallblylav	
Peltigera venosa	Åderlav	
Pertusaria sommerfeltii	Barkporlav	NT
Protopannaria pezizoides	Gytterlav	
Ramalina sinensis	Småflikig brosklav	NT
Usnea longissima	Långskägg	VU
Vahliella leucophaea	Fjällig gyttelav	

Mossor

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Abietinella abietina	Gruskammossa	
Campylium stellatum	Guldspärrmossa	
Crossocalyx hellerianus	Vedtrappmossa	NT
Cynodontium suecicum	Nordisk klipptuss	
Eurhynchiastrium pulchellum	Liten sprötmossa	
Grimmia unicolor	Trubbgrimmia	NT
Hylocomiadelphus triquetrus	Kransmossa	
Hylocomiastrum umbratum	Mörk husmossa	
Isopterygiopsis pulchella	Kloskimmermossa	
Lophozia guttulata	Vedflikmossa	NT
Neckera oligocarpa	Nordlig fjädermossa	
Paludella squarrosa	Piprensarmossa	
Radula complanata	Samboradula	
Rhytidium rugosum	Ruggmossa	NT
Scorpidium cossonii	Späd skorpionmossa	
Saelania glaucescens	Blådaggmossa	
Sphagnum warnstorffii	Purpurvitmossa	
Timmia austriaca	Skogstimmia	

Datum
2025-10-21Diarienummer
8507-2011

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Tortella fragilis	Skör kalkmossa	

Svampar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Amyloporia sinuosa	Timmerticka	
Asterodon ferruginosus	Stjärntagging	NT
Craterellus cornucopioides	Svart trumpetsvamp	
Cystostereum murrayi	Doftskinn	NT
Fuscoporia viticola	Vedticka	
Haploporus odoratus	Doftticka	VU
Hydnellum aurantiacum	Orange taggsvamp	NT
Hygrophorus erubescens	Besk vaxskivling	
Hygrophorus karstenii	Äggvaxskivling	NT
Hygrophorus piceae	Granvaxskivling	
Ischnoderma benzoinum	Sotticka	
Inocutis rheades	Rävticka	
Leptoporus mollis/erubescens	Kötticka	NT
Meruliopsis taxicola	Blodticka	
Phellinidium ferrugineofuscum	Ullticka	NT
Phlebia centrifuga	Rynkskinn	VU
Phellinus chrysoloma	Granticka	NT
Phellinus populicola	Stor aspticka	
Porodaedalea pini	Tallticka	NT
Pseudographis pinicola	Gammelgransskål	NT
Ramaria testaceoflava	Gultoppig fingersvamp	NT
Rhodofomes roseus	Rosenticka	NT
Skeletocutis chrysella	Grantickeporing	VU
Skeletocutis odora	Ostticka	VU

Datum
2025-10-21Diarienummer
8507-2011

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Antennaria dioica	Kattfot	
Asplenium septentrionale	Gaffelbräken	
Athyrium filix-femin	Majbräken	
Atocion rupestre	Bergglim	
Bistorta vivipara	Ormrot	
Calamagrostis epigejos	Bergrör	
Calamagrostis lapponica	Lapprör	
Carex chordorrhiza	Strängstarr	
Carex digitata	Vispstarr	
Carex dioica	Nålstarr	
Carex disperma	Spädstarr	
Carex echinata	Stjärnstarr	
Carex flava	Knagglestarr	
Carex loliacea	Repestarr	
Cirsium heterophyllum	Brudborste	
Coeloglossum viride	Grönkulla	
Convallaria majalis	Liljekonvalj	
Coptidium lapponicum	Lappranunkel	
Corallorhiza trifida	Korallrot	
Corylus avellana	Hassel	
Crepis paludosa	Kärrfibbla	
Cystopteris fragilis	Stenbräken	
Dactylorhiza maculata	Fläcknycklar	
Daphne mezereum	Tibast	
Drosera anglica	Storsilesår	
Drosera rotundifolia	Rundsilesår	
Eriophorum latifolium	Gräsull	
Frangula alnus	Brakved	
Galeopsis bifida	Toppdån	
Goodyera repens	Knärot	VU

Datum
2025-10-21Diarienummer
8507-2011

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Gymnocarpium dryopteris	Ekbräken	
Hieracium erythropoecilum	Fläckig klippfibbla	
Hieracium lyratifolium	Lyrfibbla	
Hieracium schlegelii	Vassfjällig klibbfibbla	
Hieracium subpellucidum	Tajgafibbla	
Hypochaeris maculata	Slätterfibbla	NT
Lactuca alpina	Torta	
Linnaea borealis	Linnea	
Lycopodium complanatum	Plattlummer	
Maianthemum bifolium	Ekorrbär	
Melica nutans	Bergsslok	
Milium effusum	Hässlebrodd	
Moneses uniflora	Ögonpyrola	
Nardus stricta	Stagg	
Neottia cordata	Spindelblomster	
Paris quadrifolia	Ormbär	
Parnassia palustris	Slätterblomma	
Phegopteris connectilis	Hultbräken	
Platanthera bifolia	Nattviol	
Polygonatum odoratum	Getrams	
Potentilla erecta	Blodrot	
Pteridium aquilinum	Örnbräken	
Pyrola chlorantha	Grönpyrola	
Rubus saxatilis	Stenbär	
Saussurea alpina	Fjällskära	
Selaginella selaginoides	Dvärglummer	
Trichophorum alpinum	Snip	
Veronica officinalis	Ärenpris	

Datum
2025-10-21Diarienummer
8507-2011

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Viburnum opulus	Olvon	
Viola canina subsp. montana	Norrlandsviol	
Viola epipsila	Mossviol	
Viola palustris	Kärrviol	
Viola riviniana	Skogsviol	
Viscaria alpina	Fjällnejlika	
Woodsia alpina	Fjällhüllebräken	
Woodsia ilvensis	Hüllebräken	

Insekter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Agriades optilete	Violett blåvinge	
Boloria eunomia	Svartringlad pärlmorfjäril	
Bombus cingulatus	Tajgahumla	
Bombus sporadicus	Rallarjordhumla	
Cacotemnus thomsoni	Thomsons trägnagare	
Callidium coriaceum	Bronshjon	
Celastrina argiolus	Tostebåvinge	
Chrysobothris chrysostigma	Barrpraktbagge	NT
Cyaniris semiargus	Ängsblåvinge	
Eumedonia eumedon	Brun blåvinge	
Leptidea sinapis	Skogsvitvinge	
Melitaea athalia	Skogsnätfjäril	
Necydalis major	Stekelbock	
Papilio machaon	Makaonfjäril	
Plebejus idas	Hedblåvinge	
Ptilinus fuscus	Aspvedgnagare	
Semanotus undatus	Vågbandad barkbock	

Datum
2025-10-21Diarienummer
8507-2011

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Scardia boletella	Jättesvampmal	

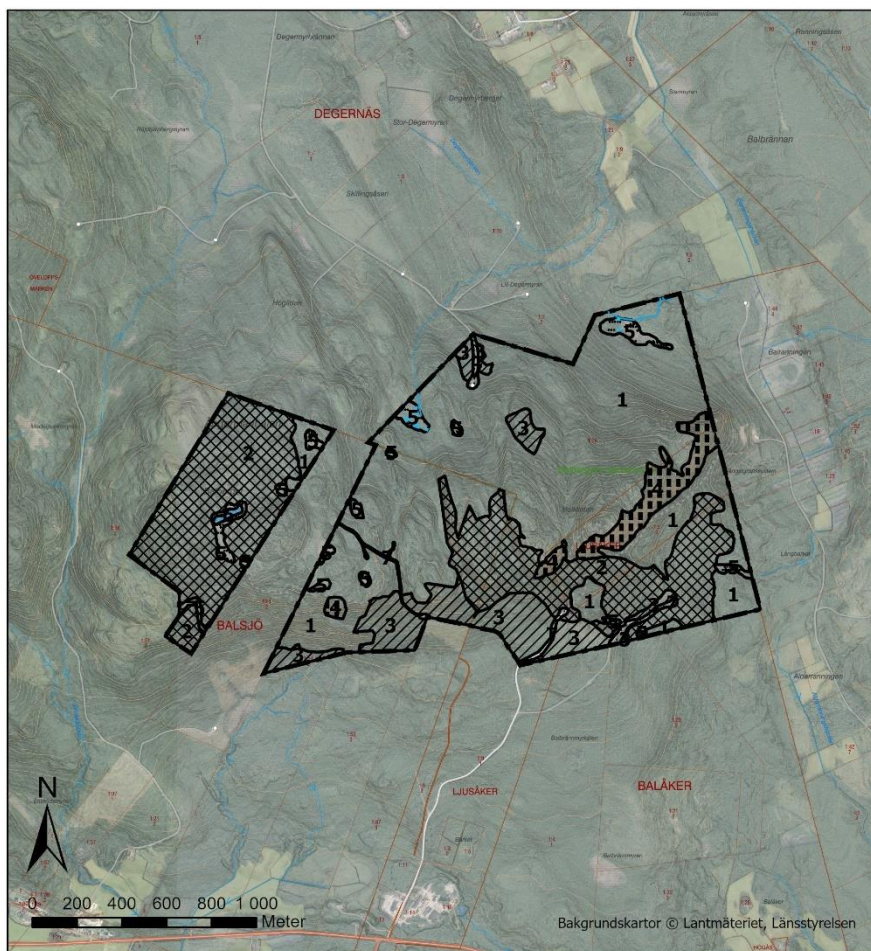
Fåglar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
Buteo lagopus	Fjällvråk	NT
Accipiter nisus	Sparvhök	
Apus apus	Tornseglare	EN
Astur gentilis	Duvhök	NT
Buteo buteo	Ormvråk	
Curruca curruca	Ärtsångare	NT
Dryocopus martius	Spillkråka	NT
Emberiza rustica	Videsparv	NT
Ficedula hypoleuca	Svartvit flugsnappare	NT
Hirundo rustica	Ladusvala	
Lophophanes cristatus	Tofsmes	
Periparus ater	Svartmes	
Phylloscopus sibilatrix	Grönsångare	NT
Phylloscopus trochiloides	Lundsångare	NT
Picoides tridactylus	Tretåig hackspett	NT
Picus canus	Gråspett	
Pinicola enucleator	Tallbit	VU
Poecile montanus	Talltita	NT
Regulus regulus	Kungsfågel	
Scolopax rusticola	Morkulla	
Tetrao urogallus	Tjäder	
Tetrastes bonasia	Järpe	NT
Tringa nebularia	Gluttsnäppa	
Troglodytes troglodytes	Gärdsmyg	
Turdus iliacus	Rödvingetrast	NT
Turdus viscivorus	Dubbeltrast	

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Bilaga 2

- 1 Barrskog
- 2 Brandpåverkad skog
- 3 Lövrisk ung- och medelålders skog
- 4 Bergsbrant
- 5 Våtmark och dikespåverkad sumpskog
- 6 Sjö och vattendrag
- 7 Väg

Naturreservat gräns

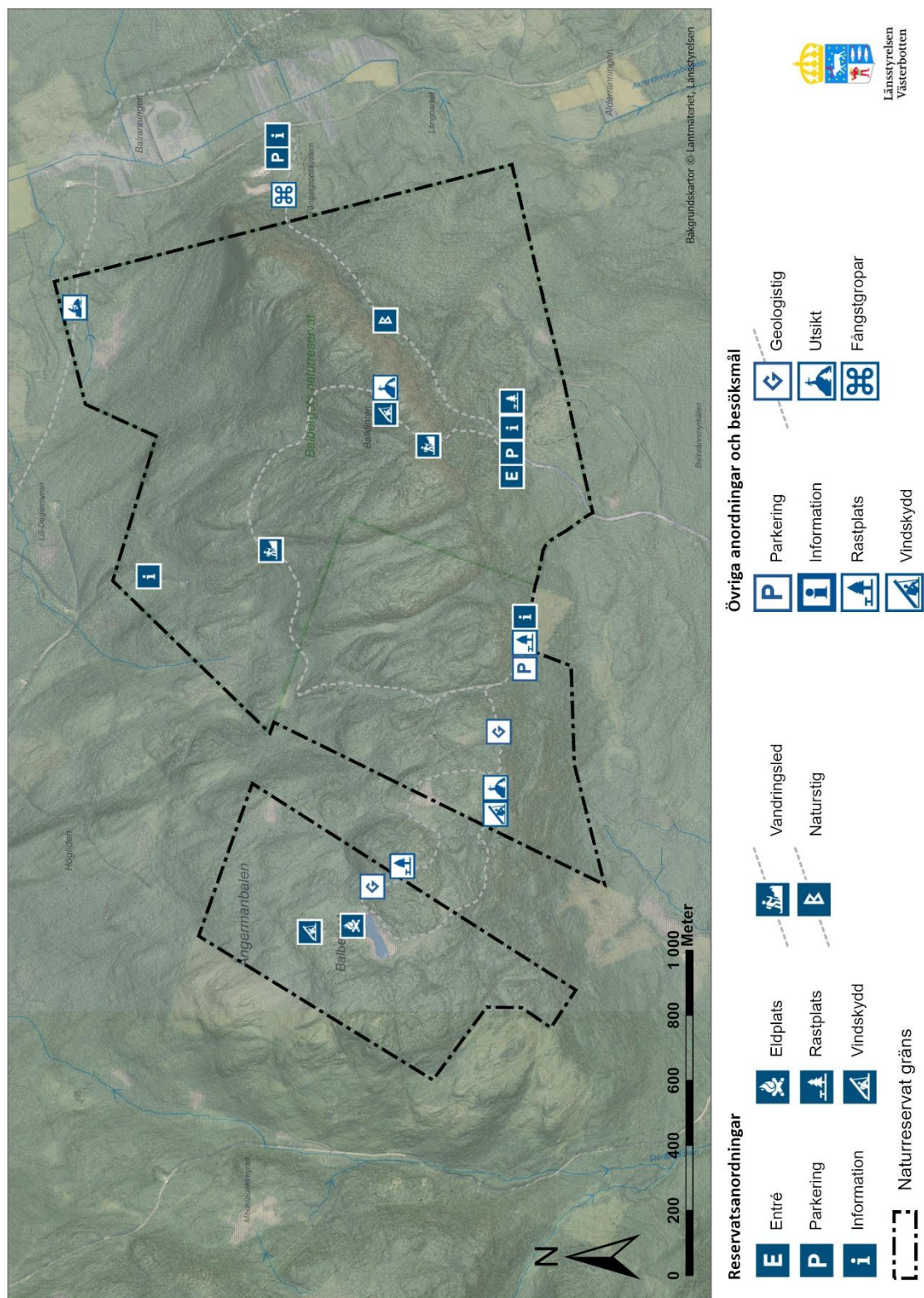

Karta med skötselområden i Balbergets naturreservat.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Bilaga 3

Karta över anordningar för friluftslivet och besöksvärda platser i Balbergets naturreservat, Bjurholms kommun.

Bilaga 4

Utsikt från Balklinten. Foto: Lena Lundevaller.

Besöksmål i Balbergets naturreservat

Ångermanbalen där naturreservatet ligger är ett välkänt landmärke som syns på långt håll. Från naturreservatets toppar är utsikten vidsträckt över det böljande skogslandskapet genomskuret av Öreälvens meandrande lopp, hus och åkrar vid byn Balsjö, och centralorten Bjurholm. I fjärran kan vid god väderlek havet skönjas. Den nordligaste kända förekomsten av hassel är ett annat av reservatets mer kända besöksmål. Naturreservatet har emellertid mycket mer att erbjuda och upptäcka.

Naturreservatet har stor variation med avseende på besöksmålen karaktär och grad av tillgänglighet. I delar har upplevelsefrämjade åtgärder gjorts. Det finns också delar som saknar besöksanordningar med få ljud- och ljusstörningar.

Besöksanordningar

Naturreservatets entré med information och rastplats är nedanför Balklintens brant. Parkeringar finns också på Balberget och öster om naturreservatet. Från parkeringarna utgår flera markerade vandringsleder med rastplatser. Några av vandringslederna har partier med relativt brant stigning. Det finns 2025 ingen led anpassad för rullstolar, barnvagnar o.dyl. Topografin gör att Balberget främst besöks under barmarksperioden. Den som vill ge sig ut på en vintertur på skidor kan starta i Balsjö och därifrån skida längs de oplogade vägarna. Höjdplatån i västra delen av naturreservatet är under denna årstid något enklare att ta sig till jämfört med branterna i öster.

Balbergets naturreservat nås från Bjurholm genom att följa turistvägen Konstvägen sju älvar (väg 92) mot Fredrika 7 km till Balsjö där vägvisning finns till naturreservatet. Från avtagsvägen i Balsjö är det cirka 2 km på en grusväg till entrén. Vägarna till reservatet har varierat underhåll. De kan tidvis vara avstängda med bom eller beroende på årstid och väder vara svårframkomliga. Naturreservatet kan också besökas med kollektivtrafik. Från busshållplatsen vid bensinmacken och affären i Balsjö är det cirka 2,5 km vandring utmed vägarna till huvudentrén.

Beskrivningarna av besöksmålen berör områden och aktiviteter som inte ingår i naturreservatets förvaltning. Flera aktörer verkar inom och invid naturreservatet och bidrar till dess höga värde för rekreation och friluftsliv. Friluftsanordningar sköts och underhålls utifrån ansvarig ägares förutsättningar.

Av skötselplanen framgår att beroende på naturreservatets utveckling som besöksmål samt tillgängliga resurser kan ytterligare anordningar för friluftslivet komma att anläggas, till exempel den vandringsled som knyter samman lederna vid Balklinten och Balberget i bilaga 3.

Besöksmål

1. Balklinten

Stigen till Balklintens topp startar vid entréns parkering. Det är brant men väl värt mödan. På toppen finns ett vindskydd och en eldplats med den för berget omtalade utsikten över Öreälvens dalgång.

Ett besök i månadsskiftet juni/juli kan varma dagar också belönas med vackra makaonfjärilar svävande i parningsdans över de solvarma klipphällarna. På klipporna breder mjölon med vintergröna lågt krypande grenar ut sig. De lingonlika bären är inte giftiga men smakar som namnet antyder mjöligt och smaklöst. På flera ställen blommar hållfibbla och kattfot. Väl värt är också ett höstbesök när lövträdens flammande färger lyser i de mörka barrskogarna och lätta dimmor svävar över byarnas lägdor.

2. Balklintens brant

Nedanför Balklintens lodräta brant finns mellan de bäge parkeringarna en naturstig med informationsskyltar. Mest dramatisk

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

är den sydöstra branten, med blockiga talus (rasbranter). Förutom de imponerande lodytorna och hasselbuskarna syns utmed stigen en intresseväckande blandning av arter som har ett mer sydligt huvudutbredningsområde och fjällväxter.

Till vänster: Nysnö på en rasbrant. Till höger: Stenbär. Det lokala namnet tågbär, syftar på växtsättet med långa revor. Foto till vänster: Peter Jonsson. Foto till höger: Lena Lundevaller.

Långt före lövsprickningen utvecklar hasselbuskarna hängen. Det finns dock inga nötter att plocka på hösten, då hasseln inte är självfertil. En försommarvandring längs stigen inramas av trädens skira grönska, blommande rönn och sälg, fåglarnas kör och den ljuva doften av hägg som lite senare på sommaren ersätts av liljekonvalj och sommarkvällarnas nattviol. Getrams blommor vid samma tid med små vita blommor men är mer fränt illaluktande. Längs stigen växer också den ståtliga orkidén guckusko och i klippskrevor på lodytorna fjällhüllebräken och fjällnejlika. Passa på att piffa till matsäcken med några nyplockade blåbär och smultron.

3. Balberget

Från parkeringen vid Balberget går en skyltad geologistig som är lättvandrad. Längs vandringsleden visas många av Balberget och Bjurholmstraktens bergarter och mineraler upp. Vandrigen bjuder också på vacker natur med hällmarkstallskog och några små myrar. Leden följer inledningsvis branten där det finns ett vindskydd med eldstad. Den vackra utsikten inbjuder till en första fikapaus.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Utsikt från vindskyddet på Balberget. Foto: Per Nihlén.

Därefter går stigen utanför naturreservatet, mellan de bägge naturreservatsområdena. Där gjordes i mitten på 1900-talet brytningsförsök av kalifältspat för provförsäljning till Tyskland³⁵. Synliga spår finns vid "Strömgruvan" och intill rastplatsen. Brytningen visade sig inte vara lönsamt p.g.a. den ojämna kvalitén.

Längs stigen finns några mer eller mindre vegetationsfria mörka hållar av de magmatiska bergarterna gabbro och diabas. Det är mycket hårda bergarter som kunnat motstå årmiljonernas nednötning av omgivningen. I den svalnande magman bildades sprickor och där syns ljusa pegmatitgångar med kvarts, fältspat och glimmer.

Vandringen bjuder också på vacker natur med en blandning av hållmarkstallskogar och mer slutna granskogspartier. Passa på att spana efter spår efter skogshönsen järpe, tjäder och orre. I de små våtmarkerna kan de köttätande växterna rundsileshår, storsileshår och tätört studeras. Från den lilla tjärnen är inte långt till rastplatsen men om magen kurrar finns det några fina hållar för en paus nordost om tjärnen. Tjärnen omges av gungflyn så en rejäl sväng från stigen runt tjärnens norra ände till hållarna rekommenderas. Efter rastplatsen bär det av tillbaka till parkeringen förbi några ståtliga tallar.

³⁵ Sveriges geologiska AB. 1989. *Kvarts regionalt*. Prospekteringsrapport Prap 89520.

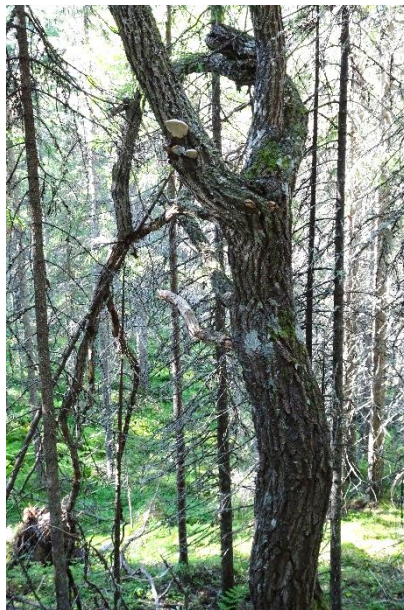
Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

4. Balberget norr

Granskogarna på bergets nordsida kan besökas för egna strövtåg utifrån deras naturgivna förutsättningar. Sluttningen är betydligt mindre brant än sydsidan och har fina svamp- och blåbärsskogar. Terrängen är relativt lättvandrad men det finns partier med stora mossbelupna block och sluttningen genomkorsas av några branta sänkor.

Med få ljus- och ljudstörningar blir skogarnas ljud och dofter påtagliga. Mellan grenarna hoppar barrskogens fåglar: kungsfågel, lavskrika, svartmes och tofsmes. Här och var syns de karaktäristiska spåren från tretåiga hackspettens och spillkråkans födosök. För att hitta de oansenliga orkidéerna knärot och spindelblomster krävs en djupdykning i granskogens tjocka mossmattna. Lättare att finna är ögonpyrolans vita blommor och gul blommande lappranunkel. Den uppmärksamme känner kanske dofttickans svaga doft av kumarin. Ett tidigare namn på dofttickan är ” nordlig anisticka” efter doften.

Till vänster: I fuktstråkens mossor syns under större delen av sommaren lappranunkelns gröna blad och små gula blommor. Till höger: Doftticka på en gammal säl. Den hade i äldre tider många användningsområden som parfym, doftspredare i klädkistor och linneskåp och som krydda i bl.a. ost, bröd och välling. Foto till vänster: Andreas Garpebring. Foto till höger: Lena Lundevaller.

Datum

2025-10-21

Diarienummer

8507-2011

” Balberget värt ett besök; och ingen lär bli riktig biurholmare, förr än han varit på dess topp.

Berget, som utgör slutpunkten av Stöttingsfjället, en av Kölens många förgreningar, och når en höjd av omkring 450 meter, erbjuder redan på långt håll en imponerande anblick;

och den som en gång från sydöst eller nordöst sett dess skarpa profil avteckna sig mot skyn, glömmet det aldrig,

särskilt om det var en tidig vårmorgon, då den uppgående solen göt sitt glödande ljus över dess i vackraste purpurskimmer glimmande snömassor,

eller det var en sensommarkväll, då bergets hjässa omstrålades av den nedgående solens praktfulla gloria.

Och på bergets topp, dit man kommer utan nämnvärda svårigheter,

mötes ögat av en sannerligen storslagen landskapsbild i skiftande grönt med glittrande små vatten och slingrande vägars sandgula linjer,

allt omramat åt alla håll av berg och skogshöjders mjuka böjningar över och bortom varandra i färgbrytningar från mörkaste barrgrönt till blekaste violett.

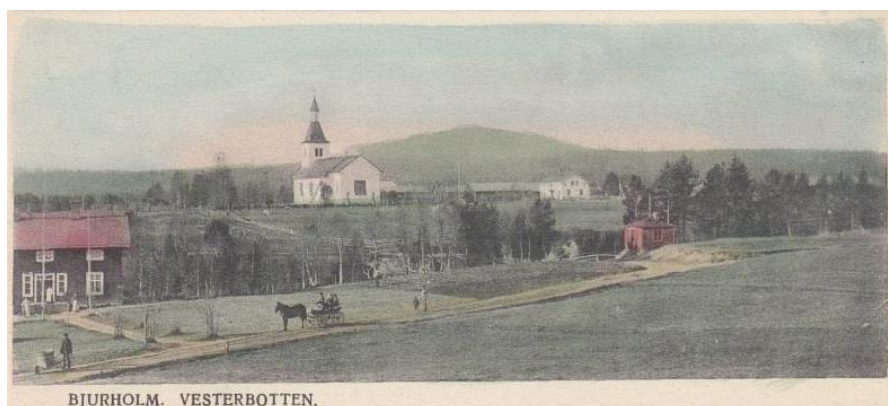
Den djupa tystnaden häruppe, dit intet ljud av vardagslivets ävlan når, lockar att drömma framåt och tillbaka.

Det är, som om tavlan framför dig under några hastigt flyende minuter förtäljde så värmande och vackert nejdens och dess bebyggares hela historia.

...

För övrigt, så långt blicken kan spana, skönjes den ena bergshöjden och dalgången efter den andra likt väldiga blånande jättevågor på ett böljande hav...”

Werner Bäckström i Blad ur Bjurholms församlings historia 1806-1906.

Bjurholm med Ångermanbalen i bakgrunden på ett vykort från 1800-talet.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 5

1 (2)

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Överklagandehänvisning regeringen

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västerbotten antingen via e-post; vasterbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Du anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Datum
2025-10-21

Diarienummer
8507-2011

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post vasterbotten@lansstyrelsen.se eller via växeltelefonnummer 010-225 40 00. Ange diarienummer.